Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 34 (1684) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 21 ЖНІЎНЯ 1988 г. ЦАНА 20 зл.



44 гады Народнай Польшчы і 30 год літаратурнага аб'яднання „Белавежа", — гэтыя два пуцяводныя лозунгі вызначалі сэнс ліпеньскага свята ў Мельніку. Выступае старшыня ГРН Аляксандр Пахвіцэвіч.

Беларуская народная песня завандравала над Буг у апошнюю нядзелю, 24 ліпеня 1988 года. Завёз яе туды самадзейны хор Беластоцкага гарадскога аддзела БГКТ з нагоды ліпеньскага свята. І быў гэта сапраўды важны пачын.

Трэба аднак ад пачатку. Мельнік — ціхі, каб не сказаць, глухі пасёлак вясковага тыпу, хоць і з багатымі гістарычнымі традыцыямі. Першая пісьмовая звестка пра гэты рускі горад на Бузе датуецца 1240 годам. Аб яго прыналежнасці да ўсходняй славяншчыны сведчыць і той факт, што ўжо ў 1341 годзе была тут збудавана праваслаўная царква.

Асабліва важным у гісторыі Мельніка быў 1501 год. З гэтым годам опалучаны дзве гістарычныя падзеі: **„Мельніцкі акт 1501 года"** і **„Мельніцкі прывілей 1501 года"**. Мельніцкім актам 1501 года вялікі князь літоўскі і польскі кароль Аляксандр далучаў Вялікае княства Літоўскае да Польскага Каралеўства ў адзіную дзяржаву пад каралеўскай уладай. Была гэта беспаспяховая яшчэ спроба уніі Літвы і Польшчы. Мельніцкі прывілей 1501 года канчаткова і на многія стагоддзі замацаваў магнацка-шляхецкую анархію ў Каралеўстве Польскім. *„Нічога пра нас без нас"*, — так найкарацей выяўляўся дух Мельніцкай канстытуцыі, зацверджанай каралём Аляксандрам.

Доўгі час Мельнік быў цэнтрам каралеўскага старастава, якое ахоплівала амаль поўнасцю тэрыторыю нядаўняга Сямяціцкага павета. Гарадскія правы адабраны Мельніку ў 1934 годзе.

Цяпер Мельнік — гэта цэнтр сельскагаспадарчай гміны, на тэрыторыі якой знаходзіцца 15 вёсак, але толькі 13 салэцтваў. Начальнікам гміны недзе ад 1975 года з'яўляецца **Ян Здунэвіч**, чалавек вопытны і засядзелы ў Мельніку. Гмінным камітэтам



ПАРП у гэтым пасёлку кіруе **Анатоль Бонда**, а **Станіслаў Табота** з'яўляецца старшынёю гміннага камітэта Аб'яднанага людовага стронніцтва. Нельга не сказаць і пра **Аляксандра Пахвіцэвіча**. Працуе ён на нафтаправодзе ў Адамове, з'яўляецца там намеснікам загадчыка, але гэта чалавек, так сказаць, грамадскі, узначальвае Гмінную раду нарадовую ў Мельніку.

Як у многіх іншых гмінах паўднёва-ўсходняй зоны Беластоцкага ваяводства, самай набалелай праблемай з'яўляецца і ў Мельніцкай гміне эканамічна апраўданае выкарыстанне дзяржаўнага фонда зямлі. У Мельніку ўтвараецца новая дзяржаўная гаспадарка на плошчы 1700 га. На дапамогу ў наладжванні сельскагаспадарчай вытворчасці ў новым ПГР-ы паспяшалася моладзь. Запушчаная падмельніцкая зямля вяртаецца да жыцця, дзякуючы добраналаджанай і руплівай іх працы. Маладыя людзі шмат таксама папрацавалі ў час падрыхтоўкі да ліпеньскага свята. Гэта яны высыпалі гравіем дарогу ад галоўнай мельніцкай вуліцы — да Буга, у Тапаліна, дзе традыцыйна наладжваюцца ў Мельніку ўсялякія народныя святкаванні.

Тутэйшыя ўлады ахвотна ўспрынялі прапанову прадстаўнікоў БГКТ, каб традыцыйнае штогадовае ліпеньскае свята спалучыць на гэты раз з народным беларускім фэстам і гэтым чынам прыгадаць тутэйшаму насельніцтву аб існаванні, дасягненнях і намаганнях БГКТ — адзінай грамадскай арганізацыі беларусаў у Польшчы, адзначыць юбілей, 30-годдзе літаратурнага аб'яднання „Белавежа".

І настаў гэты абедні час парнай ліпеньскай нядзелі. Мы апынуліся над Бугам. На беразе загаралі турысты.

І тады я падумаў аб колішніх арэлях, якія па гэтай рэчцы

(Працяг на стар. 6)

БЯРОЗАЎКА-БЕЛАСТОК

САДРУЖНАСЦЬ СЯБРОЎ

У Лідскім раёне паблізу сівога Нёмана раскінуўся прыгожы пасёлак мясцовых шклавараў Бярозаўка. Жыве ў мястэчку каля дзесяці тысяч чалавек. Пераважная большасць працуючага насельніцтва звязана з вядомым у Беларусі і ў Савецкім Саюзе ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга шклозаводам „Нёман". Дарэчы, старажылы гарадка і сёння, як і сто гадоў назад, называюць часта і прадпрыемства, і пасёлак гутай.

У парткоме шклозавода на бачным месцы знаходзіцца скромная, але дарагая бярозаўскім шклаварам ваза. Кідаецца ў вочы надпіс: „У знак садружнасці калектыву шклозавода „Нёман" ад працаўнікоў шклозавода „Беласток". Чэрвень 1987 года".

Цёпла і радасна прымалі майстры нёманскага крышталю сваіх польскіх сяброў. Дэлегацыя з Беластока на чале з сакратаром парткома Славамірам Маліба цэлы тыдзень прабывала ў Бярозаўцы. Госці пазнаёміліся ў цэхах гуты з тэхналогіяй вытворчасці шкловырабаў, праявілі цікавасць да сацыяльнага развіцця пасёлка.

Дасягненні нёманцаў, скажам без перабольшвання, уразілі іх беластоцкіх калег. Асабліва спадабаўся беластаччанам пабудаваны нядаўна побач з бацькам-Нёманам завадскі прафілакторый-санаторый. Сябрам з Беластока спадабаліся таксама новыя жылыя дамы і інтэрнаты для шклавараў, шыкоўныя магазіны і Дом быту, адмысловы аўтавакзал. Словам, разам з гаспадарамі радаваліся добрым пераменам у Бярозаўцы.

Садружнасць шклозаводаў „Нёман" і „Беласток" налічвае больш 20 гадоў. За гэты час калектывы нямала перанялі каштоўнага адзін у другога. Неацэннае значэнне маюць кантакты сяброў для інтэрнацыянальнага выхавання працоўных, развіцця і ўмацавання паміж імі дружбы і ўзаемадапамогі. На сустрэчах у Бярозаўцы і Беластоку людзі шчыра гавораць аб праблемах нашых народаў і краін, аб месцы рабочага чалавека ў будаўніцтве новага, лепшага жыцця.

Летась, напрыклад, у Беластоку пабывала дэлегацыя нёманцаў на чале з дырэктарам завода М. Ф. Пашуком. Шмат цікавага і карыснага пабачылі прад-

(Працяг на стар. 5)



АЎТАМАШЫНЫ

Колькі аўтамашын у ЗША? Так я і не даведаўся, хоць пытаў аб гэтым многіх. Можа было б лепш сказаць: даведаўся, але не дакладна. Сказалі мне, што на адну статыстычную сям'ю ў Амерыцы прыпадаюць тры машыны. Калі б так было сапраўды, дык у ЗША было б каля 180 мільёнаў аўтамашын, бо ўсіх сем'яў у ЗША ёсць каля 60 мільёнаў. І гэтая, па сутнасці, не змяшчальная ў нашых паняццях колькасць машын кідаецца ў вочы і вушы на кожным кроку. Трэба аднак сказаць і тое, што не кожная сярэдняя, а нават і не кожная вялікая сям'я мае машыну. Аднак не мала ёсць такіх, у якіх кожны дарослы чалавек мае машыну. Гэта значыць, што ёсць сем'і, на якія прыпадае па чатыры, пяць або і сем машын.

Аўтамашына зрабілася ў Амерыцы надзённым прадметам, калі так можна сказаць, інструментам працы. Справа ў тым, што гарадскі транспарт у Амерыцы не дзейнічае з такой рэгулярнасцю і частотнасцю, як у нас. Апрача гэтага, трэба ведаць і аб тым, што амерыканскія гарады па-за цэнтрамі — гэта канглямерацыі, якія складаюцца з вельмі нізкіх адно- або двухпавярховых домікаў. У сувязі з гэтым, скажам, мільённы горад, не гаворачы ўжо аб сямі-васьмімільённым, займае велізарную плошчу. Вядома, што людзі наогул не працуюць там, дзе жывуць. Працуюць у іншым месцы, часта вельмі далёка ад месца жыхарства. У такой сітуацыі дабрацца да месца працы вельмі цяжка, і толькі ўласная машына можа дапамагчы вырашыць гэту праблему. З другога аднак боку трэба сказаць і аб тым, што велізарная колькасць машын з'яўляецца сведчаннем заможнасці і багацця амерыканскага грамадства. Можа нехта з чытачоў спытаць: як сабе амерыканцы радзяць з бензінам. Я не ведаю, як радзяць у аспекце агульнадзяржаўным. Чуў, што большасць „спажыванага" бензіну купляюць па-за межамі. Зразумела, што бензіну ёсць колькі хочаш, і амерыканцы не вельмі разумеюць нашы цяжкасці звязаныя з картачнай сістэмай на паліва. Сімптомная і другая з'ява: бензін у ЗША танны. Аднак не быў такі танны заўсёды. Гадоў 10-12 таму назад, калі краіны Блізкага Усходу радыкальна паднялі цану бензіну, паліва гэта моцна падаражэла ў ЗША. Пачалі тады амерыканцы купляць малыя самаходы. Усюды вялася прапаганда, каб не ездзіць без патрэбы і каб у машыне не ехаў толькі адзін, але некалькі чалавек. Даволі хутка аднак багатыя заходнія краіны знайшлі спосаб на краіны-экспарцёры нафты, і цэны на паліва пачалі хутка падаць. Адзін мой знаёмы ў Кліўлендзе спытаў у мяне, колькі я магу купіць літраў бензіну за свой месячны заробак. Калі я палічыў і сказаў, знаёмы не хацеў паверыць. Калі мы разам пералічылі мае і яго заробкі на бензін, дык сапраўды аказалася, што знаёмы можа купіць намнога больш, чым я. Актуальна бензін у ЗША каштуе 25-30 цэнтаў за літр — значыць, вельмі танна. Вядома, што гэта спрыяе матарызацыі.

Аўтамашыны і дарогі — гэта родныя сёстры. Трэба сказаць, што першакласных дарог у Амерыцы вельмі многа. Не ведаю, колькі ў гэтым праўды, але чуў, што каля паловы сусветных аўтастрад прыпадае на Амерыку. Ну, але вядома, што кожны медаль мае два бакі. Гэту праўду пацвярджае і Амерыка. Амерыканскія дарогі, як правіла, платныя. Мы ездзілі па 200, па 500 кіламетраў, і заўсёды на такіх адрэзках дарог болей-меней праз кожныя 100 кіламетраў стаяць у поперак шашы будкі, і трэба плаціць, прыкладна, па два-тры долары.

І яшчэ адна справа, справа гаражоў. Практычна амаль кожны ўладальнік аднасямейнага доміка мае пад гэтым домікам гараж. Аднак гэтыя гаражы не змяшчаюць усіх аўтамашын. Таму ўсе вуліцы абстаўлены машынамі з аднаго і другога боку. На многіх вуліцах, асабліва ў цэнтры, нельга трымаць машын на вуліцы бясплатна. На тратуарах стаяць слупкі са шчылінамі. Гэта лічнікі. Трэба ў іх кідаць, у залежнасці ад часу стаянкі, манеты. Хоць слупкі выглядаюць і прымітыўна, аднак ашукаць іх нельга. Яны добра выконваюць свае абавязкі і верна служаць дзяржаве.

P. S. Здзівіла мяне хуткасць, з якой амерыканцы ездзяць па сваіх дасканалых дарогах. Яна невялікая, каля 100 кіламетраў. Ніхто там не робіць, як гэта часта бывае ў нас, попісаў на шашы. Не абганяе, там дзе не трэба. Не імпануе сваёй машынай. Таму і колькасць катастроф у параўнанні з колькасцю машын невялікая.

Алесь Барскі

ПЕРАД XI З'ЕЗДАМ БГКТ

ВАСІЛЬ ЛЯШЧЫНСКІ



„Калі што робіш, дык рабі гэта добра. Калі ўзяўся за гуж, дык не гавары, што надуж" — вось такія прыслоўі добра падыходзяць да Васіля Ляшчынскага — дырэктара пачатковай школы № 3 у Бельску-Падляшскім, у якой вучыцца больш як 700 дзяцей і ўсе яны навучаюцца роднай, беларускай мове. Гэты факт сам за сябе гаворыць аб ролі гэтай школы, яго настаўнікаў і дырэктара, аб умацаванні беларускай нацыянальнай субстанцыі горада.

Васіль Ляшчынскі ўжо другую кадэнцыю з'яўляецца старшынёю праўлення Бельскага аддзела БГКТ і гэтую функцыю выконвае з пачуццём вялікай адказнасці. Гэтая яго рыса мела напэўна ўплыў на тое, што грамадскасць Бельска выбрала яго ваяводскім радным. **(мх)**

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

29 ліпеня адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ. Першым пунктам павесткі дня было абмеркаванне і прыняццё інфармацыі нашых паэтаў Аляксандра Баршчэўскага (Алеся Барскага) і Віктара Шведа аб святкаванні XXX гадавіны беларускага літаратурнага аб'яднання ў Польшчы „Белавежа". Падкрэслены былі станоўчыя арганізацыйныя бакі мерапрыемстваў, а таксама выяўлены некаторыя недахопы.

Другім пунктам пасяджэння была інфармацыя сакратара ГП Аляксандра Іваноўскага аб ходзе справаздачна-выбарнай кампаніі ў БГКТ у сувязі з набліжаючымся XI з'ездам. Найгорш яна выглядае на Гайнаўшчыне. Там абыліся толькі справаздачна-выбарныя канферэнцыі ў гарадскім аддзеле БГКТ у Гайнаўцы і ў аддзеле БГКТ у Чыжах. А ў аддзелах БГКТ у Нарве, Нараўцы, Гайнаўцы (гміне), Дубічах-Царкоўных, Кляшчэлях і Чаромсе яшчэ не ўстаноўлены іх тэрміны.

Прэзідыум ГП вырашыў закончыць справаздачна-выбарную кампанію да 15 верасня. Часу асталося мала. Прэзідыум ГП рыхтуе матэрыялы на прадз'ездаўскі пленум.

Наступная справа. У пачатку ліпеня намеснік старшыні ГП Кастусь Майсеня быў у Мінску і правёў размовы з прадстаўнікамі таварыстваў: БелОКС і „Радзіма", якія запэўнілі дзейсную дапамогу ў пакупцы народных беларускіх касцюмаў для БГКТ-оўскіх харавых калектываў у колькасці больш 100 штук. Цана аднаго касцюма 180-200 рублёў. Будзе дапамога і ў пакупцы патрэбных музычных інструментаў. Прадбачваецца таксама магчымасць паездкі 2 асоб на курс вышывання беларускіх народных касцюмаў, 3-4 асоб на трахтыднёвы курс абучэння ў галіне мастацкай самадзейнасці, 3-4 ветэранаў вайны і працы на 10-дзённы адпачынак, а таксама групы школьнікаў у лагер адпачынку. Ужо ў бягучым годзе тры вучаніцы са школы № 3 у Бельску-Падляшскім адпачывалі ў лагеры каля Мінска.

Запэўнена, што ў хуткім часе ўсе аддзелы Беларускага таварыства будуць атрымоўваць з Мінска газеты, часопісы, кніжкі і фотаздымкі. Галоўнае праўленне выслала ў БелОКС адрасы ўсіх нашых аддзелаў.

Стала ўжо вядома, што наш часопіс „Ніва" будзе даступны ў падпісцы на Беларусі. Уведзены ён ужо ў спіс часопісаў, якія можна атрымоўваць з-за граніцы. Падпіска на „Ніву" на 1989 год будзе ў БССР прынімацца да 1 лістапада б.г. Як відаць пашыраюцца сувязі БГКТ з Савецкай Беларуссю.

13 верасня бягучага года Ваяводская рада нарадовая будзе зацвярджаць асабовы склад сваіх камісій, у якія паклікаюцца не толькі радныя. ГП БГКТ у камісію навукі, асветы і культуры запрапанаваў члена Прэзідыума ГП, дырэктара Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай моваі навучання імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску-Падляшскім Аляксея Карпюка.

Прэзідыум ГП пастанавіў звярнуцца ў Міністэрства культуры і мастацтва ПНР і ў Міністэрства культуры Савецкай Беларусі, каб штогадовыя конкурсы беларускай песні на Беласточчыне праводзіліся пад іх патранатам.

Прэзідыум ГП звярнуў увагу штатным працаўнікам таварыства на патрэбу ўпарадкавання ў ГП БГКТ-оўскай дакументацыі, а таксама бібліятэкі.

Выклікае занепакаенне незакончаны рамонт памяшкання ГП. Працягваецца ён ужо амаль чатыры гады, на сапраўдных чарапашых хуткасцях, і гэтым самым паралізуецца дзейнасць гарадскога аддзела БГКТ.

Прэзідыум ГП шмат увагі прысвяціў прапановам Канадскага таварыства „Беларусь" адносна ўзнагарод для трох найлепшых артыстычных інструктараў-падрыхтоўшчыкаў конкурсу „Беларуская песня". Паводле іх, журы павінна ацэньваць інструктарскіх лідэраў паводле такіх крытэрыяў: колькасць падрыхтаваных адзінак і занятыя імі месцы на рэгіянальных і цэнтральных аглядах, багатасць рэпертуару і яго апрацоўка, чыстасць мовы і г.д.

Канадскае таварыства „Беларусь" прапануе таксама арганізаваць супольна конкурс „Беларусаведы". Гэты конкурс меў бы адбывацца на ўзроўнях: пачатковай школы, сярэдняй, універсітэта і на ўзроўні настаўніцкім. Галоўныя крытэрыі праграмы конкурсу „Беларусаведы": беларуская мова, літаратура, гісторыя, фальклор і актыўнасць у нацыянальна-грамадскім жыцці. Для настаўнікаў: беларуская літаратура, гісторыя, фальклор, актыўнасць у нацыянальна-грамадскім жыцці і ўзровень навучання беларускай мовы ў яго школе.

Кожная група за тры першыя месцы атрымала б узнагароды. На арганізацыйныя справы як у першым, так і ў другім выпадку прадбачваюцца таксама адпаведныя сумы.

Апошнім пунктам пасяджэння Прэзідыума былі арганізацыйна-кадравыя справы БГКТ. У сувязі з тым, што інспектар ГП на гарадскі аддзел Марыя Леанчук перайшла на іншую працу, тэрмінова патрабуецца новы энергічны чалавек для клубнай працы ў гарадскім аддзеле БГКТ.

(мх)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

АДБЫЎСЯ РЭЙД

Адбыўся чарговы рэйд „Бацькаўшчына“, арганізаваны беларускімі студэнтамі. Як і ў папярэднія гады, рэйд мог здзейсніцца дзякуючы дапамозе многіх людзей. Іх добразычлівасць дала магчымасць наладзіць неабходныя ўмовы жыцця для ўдзельнікаў, а таксама дазволіла рэалізаваць праграму рэйду. Самі ж арганізатары не маюць ніякіх фінансаў, нават не могуць выступаць як фармальная арганізацыя, што ў нашым штодзённым збюракратызаваным жыцці магло бы быць вялікай перашкодай. „Ёсць людзі, няма паперы“. — скажам, адварочваючы вядомую прымаўку. Тым больш здзіўляе і цешыць, што і ў гэтай дзялянцы ўсё пайшло добра, зноў дзякуючы зычлівым людзям.

Не маючы ніякай іншай магчымасці пераказаць нашую ўдзячнасць, карыстаемся студэнцкай старонкай. Шчыра выказваем словы падзякі чарговым асобам: настаяцелю праваслаўнай парафіі ў Драгічыне а. Забродскаму і ягонай жонцы за начлег і добрую атмасферу, прафесару каталіцкай семінарыі ў Драгічыне а. Бароўскаму за цікавы даклад і дыскусію, працаўніку міліцыйнай управы там жа за дапамогу ў „фармальных“ справах.

У Сямяцічах карысталіся мы гасцінай Гарадскога дома культуры. Дзякуем яго кіраўніку, а асабліва п. Анне Грыб, працаўніку Гарадской управы. Рэдактару Марку Карпу з Варшавы дзякуем за даклад і дыскусію і спадзяемся на бліжэйшае знаёмства.

За начлег у вёсцы Мутная каля Мельніка дзякуем нашай сяброўцы Крысі Сульжык і яе сям'і, а таксама ўсім жыхарам вёскі, асабліва моладзі за добрую атмасферу.

Кіраўніцтву пачатковай школы ў Такарах дзякуем за начлег, а хлопцам з вёскі Вілянова за дыскусію і непахісную нацыянальную паставу, што прыдало нам многа радасці і аптымізму. За даклад на радзіме праф. Усевалада Ігнатоўскага дзякуем доктару Юрку Туронку з Варшавы, якога, зрэшты, з радасцю прынялі мы ў рады ўдзельнікаў рэйду, пасля таго, як ішоў ён з намі ў Нурэц.

За гасціну ў Нурцы дзякуем мясцовым пажарнікам, а перш за ўсё сімпатычнай Гені Семянюк, загадчыцы буфета тамашнята рэстарана.

За магчымасць паглядзець праваслаўны манастыр на Грабарцы дзякуем паважаным манашкам. Дзяўчатам з круга праваслаўнай моладзі ўдзячны мы за кашу і кампот, і хаця прынялі яны нас з вялікай насцярожанасцю, як „нацыяналістаў і атэістаў“, верым, што сустрэча дазволіла змяніць крыху іх уяўленне пра беларускі студэнцкі рух.

Словы падзякі за начлег у Чаромсе належны нашай сяброўцы Дануце Шатыловіч і яе сям'і, а ўсёй моладзі дзякуем за ўдзел у вогнішчы. За цікавы даклад дзякуем Алегу Латышонку з Кракава, нашаму сябру і пастаяннаму ўдзельніку студэнцкіх мерапрыемстваў. Такім самым удзельнікам з'яўляецца і Лёнік Тарасэвіч, якому ўдзячны мы за вясёлую атмасферу, якую прывозіў на рэйд, даязджаючы з далёкага Гарадка.

Асаблівая падзяка належна нашым сябрам — музыкантам: Элі Бэзюк, Аліку Петручуку і Колю Фіёніку..

За фінансавую падтрымку дзякуем аддзелу Згуртавання вясковай моладзі (ZMW) Беластоцкай палітэхнікі, а ў прыватнасці сябру Юрку Баброўскаму.

Вялікае дзякуй усім жыхарам вёсак, праз якія мы хадзілі. З характэрнай нашаму народу гасціннасцю, частавалі яны нас яблыкамі, дапамагалі раздабываць хлеб, паілі малаком і вадою і, што самае важнае, прымалі добрым словам.

Дзякуем таксама ўсім удзельнікам рэйду за пачуццё адказнасці, за салідарнасць і адданасць беларускай справе.

Да пабачэння праз год на „Бацькаўшчыне-6“.

Арганізатары

МОЛАДА, СУЧАСНА, ПА-БЕЛАРУСКУ

·РЭЙ· in rock

Назву гэтага артыкула можна асэнсаваць па-рознаму. Прыкладам, „група „Рэй“ у руху“ альбо „Рэй“ і яе месца ў „рок-музыцы“ ці „Рэй“ у стылістыцы і тэмпе рока“. Ведаючы, што гаворка ідзе пра беларускую рок-плынь, напрашваецца і такое значэнне — „ажыўленне ў року“. І г.д.

Мы не будзем акцэнтаваць увагу на якімсьці адным значэнні, бо малады мінскі рок-гурт „Рэй“ і сам яшчэ развіваецца, хоць і знайшоў свой змест, сваю форму, і ажыўленне ўносіць у нацыянальную рок-плынь, і даволі прыкметнай фігурай стаў ужо сярод моладзі.

Разам гітарысты Ілья Шэўчык і Юрась Андросік, барабаншчык Юрась Цынкевіч, басіст Мікола Машанскі, скрыпач, вакаліст і кампазітар Андрэй Аляксандраў сабраліся не так даўно — толькі ў 1987 годзе. Але за плячыма ў іх ужо была і ігра ў самадзейных ансамблях, а ў некаторых — і мэтанакіраваная музычная адукацыя.

Даволі хутка звярнулі ў сваёй творчасці ўвагу на стан беларускай нацыянальнай культуры, якая развальвалася пад ударамі ваяўнічага мяшчанства, пад ударамі здрады нават дзеячоў мастацтва, якім сам Бог загадваў трымаць рэй народнага духу і культуры, а яны самі апускаліся да ўзроўню мяшчанства. Зусім меў рацыю сатырык, бічуючы эпоху:

Калі друг і артыст народны
Не знаў і двух народных слоў,
Затое меў тут харч нязводны
І ўволю цешыўся з аслоў.

Менавіта тады, у лютым 1988 рок-гурт робіць кардынальны выбар, мяняючы назву і мову. Замест рускамоўнага „Рэзананса“ з'яўляецца „Рэй“ і пачынае ствараць хэві-авангард па-беларуску.

Дарэчы, вакаліст групы па нацыянальнасці рускі, але ён зусім не стаў перашкодай у духоўным перараджэнні групы. Больш таго, Андрэй не проста завучвае тэксты беларускія, а цудоўна і нязмушана вядзе праграму канцэрта, лёгка размаўляе па-беларуску з музыкамі, журналістамі. Роўна як, зрэшты, і яго сябры — Мікола, Ілья і абодва Юрасі. Яны разумеюць, што надта доўга панавала адваротнае становішча, якое па сутнасці знішчала адну са старажытнейшых славянскіх культур. Не да твару мастаку спрыяць гэтаму.



Адметна, што вышэйназваны пералом павярнуў групу і да нацыянальнадухоўнага зместу (хаця спачатку яны папросту папрасілі маладога паэта Едруся Акуліна перакласці старыя тэксты, што апошні зрабіў, аднак на вышэйшым узроўні). Дык вось, адна з апошніх песень — „Няміга“ — на прыкладзе мінскай ракі, апісанай яшчэ ў „Слове пра паход Ігаравы“, а цяпер загнанай у трубу, пад асфальт аднайменнай вуліцы, ставіць вострае пытанне аб страце беларускім народам сваіх духоўных каштоўнасцей. Вастрыня музыкі „Рэя“ і вершаў Ірыны Багдановіч пераконваюць:

Князёўна, гарэза, малая
Блакітная стужка зямлі,
Цябе, трапяткая, жывая,
За што затачылі, звялі?
Нашто? Каб не ведаў нашчадак
Адкуль ён і род наш адкуль?
Няміга, ты памяць, пачатак,
Прамацерка нашых матуль.

Гэта думкі сённяшніх маладых беларусаў. Музыкам у сярэднім 20-21 год, паэтэсе — не болей таго. „Хіпары“, „хуліганьё“, „металюгі“, „шалапуты“, — яны аказаліся духоўна значна вышэй за тых, хто іх ушчуваў.

Ужо ў маі 1988 года „Рэй“ запрашаюць прыняць удзел у свяце газеты „Чырвоная змена“ на Асіповіччыне. Тады ж давялося і мне ўпершыню пабачыць калектыў на вялікай сцэне. Гледачы не раз выклікалі тую ці іншую песню на біс. Карысталася поспехам і адна з першых кампазіцый — „Голас вякоў“, якая малявала лёс музыканта ў гістарычнай рэтраспектыве. Забароны, неразуменне праследвалі не толькі рок-музыкантаў. Вось, паслухайце:

Чую ізноў голас вякоў.
Тысячы год — гора і страх.
Крыкі людзей, звон ланцугоў
Не заглушыў Моцарт і Бах.
Год караван — нібы туман
Знік, а ў душы стынь.
Толькі ўздыхне стары арган,
Крыкнуць музыку: „Кінь!“

Першы поспех заўсёды мае схільнасць даваць плады. І ўжо хутка пасля „чырвоназменаўскага“ адкрыцця „Рэй“ выступае на адной сцэне з такімі зоркамі савецкага рока, як уфімскі „ДДТ“ ленінградскі „Пікнік“, мінская „Мроя“, навапалацкі „Рокаш“. Гэта адбываецца ў Мінску на рок-фэсце „Свята на Доўгім бродзе“. І тут жа — запрашэнне ў студыю Беларускага радыё для запісу некалькіх кампазіцый. Потым — удзел у праграме

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 3)

„REJ“ — IN ROCK

„Тры колеры“, якую традыцыйна праводзіць рок-клуб „Няміга“ (у яго склад нядаўна прынялі і „Рэй“).

Зразумела, аўтарскі стылістычны аптымізм тут хутка растаяў бы ў вачах чытача, каб ён пабываў у тым пакойчыку (5×3 м), дзе маладзёжны клуб Беларускага політэхнічнага інстытута выдзеліў ім месца для рэпетыцый, для творчасці. І ўсё ж падставы для аптымізму ёсць — у выніках творчасці, у маланкавым пранікненні ў таямніцы мастацтва (многія ж музыкі назаўсёды застаюцца хай сабе і выдатнымі, але рамеснікамі, так і не зразумеўшы мастацтва).

„Рэй“ задае тон (прабачце за таўталогію).

Вітаўт Мартыненка

Свойскія малюнкі



Старыя дамы ў Плёсках. Малюнак У. Петрука.

Што ў хлопцаў з Рыбалаў

На нашым здымку ва ўсёй сваёй красе „Хлопцы-рыбалоўцы“, адзіны мужчынскі вакальны калектыў на Беласточчыне. Беларускі. Хлопцы-пажарнікі — слаўныя галасамі, песнямі і энергіяй. Усе апошнія гады іх удзел у конкурсе „Беларуская песня“ канчаўся заваяваннем першага месца. Усе апошнія гады ў гэтым конкурсе хлопцы з Рыбалаў выступаюць з новымі — сваімі ўласнымі песнямі, у якіх расказваюць пра традыцыі і жыццё роднага кавалка зямлі, наднарвянскай зямлі. Іх песні закранаюць самыя актуальныя праблемы. Так пару гадоў таму яны прадставілі песню „Чорная хмара“ пра расстрэл гітлераўцамі жыхароў вёскі Райск. У мінулым годзе зноў была песня пра загінуўшых у баях „на Надатках“ савецкіх салдат у трэці дзень вайны — 25 чэрвеня 1941 г.

І вось, многія, хто чуў гэтую песню і запомніў яе глыбокі хвалюючы змест, быў моцна расчараваны, што „Хлопцы-рыбалоўцы“ не заспявалі яе на Свяце беларускай культуры ў Беластоку, 26 чэрвеня, у гадавіну таго трагічнага здарэння. Здаецца, тут выступіў арганізацыйны недагляд канцэрту, які моцна расцягнуўся ў часе і потым трэба было яго скарачаць. Аднак не варта скарачаць такіх калектываў, як хлопцы з Рыбалаў, якіх заўсёды ахвотна слухае кожная публіка. Варта яшчэ прыпомніць, што тэкст і мелодыю рыбалаўскіх песень „укладае“ адзін з іх — Мікалай Ігнацюк, а ўжо на галасы іх распісвае шматгадовы музычны кіраўнік Пётр Нявінскі.

Мы наведалі Колю Ігнацюка. Засталі пры хаце. Кляпаў касу.

Нас цікавіла, што чуваць новага ў справе помніка загінуўшым над Нарвай савецкім воінам. Ініцыятыва ўзвядзення такога помніка выйшла якраз ад калектыву. Яны нават знайшлі каменныя пліты, якія прапануюць выкарыстаць для гэтага помніка.

— У Беластоку нам сказалі, — адказвае Коля Ігнацюк, — што патрэбен дазвол ад ваяводскіх улад, бо гэта важны помнік. Нам сказалі ў Беластоку таксама, што астанкі тых салдатаў былі перавезены ў Бельск і там пахаваны. У Бельску на могілках ёсць помнік савецкім салдатам. Я ім выясніў, што эксгумацыя ў Рыбалах была хутчэй сімвалічнай, чым фактычнай, і загінуўшыя тут на трэці дзень вайны салдаты засталіся ў нас ляжаць на нарвянскім беразе „на Надатках“. Там і дзеці, і дарослыя па сёння знаходзяць салдацкія астанкі. Там школьнікі парабілі могілкі, якімі апякуюцца. Там жа загінуў, бадай, цэлы полк! А па-другое, у Бельску на помніку няма ніякага надпісу, што там пахаваны савецкія салдаты, загінуўшыя ў 1941 годзе, а напісана, што ўсе там пахаваныя загінулі ў 1944 г. Так што наша справа ясная, актуальная і важная.

Коля Ігнацюк у сваёй песні напісаў, што ўсе загінулі ў той страшны дзень 25 чэрвеня. Потым выявілася, што адзін уцалеў. Яго, раненага, выхадзіла адна жанчына з Канюкоў, якую па-вясковаму звалі Кірылоўскай. Выжыўшы салдат Аркадзь Фельдман пабываў у ліпені г.г. у Канюках у сям'і Уладзіміра Наумюка, сына жанчыны, якая знайшла, апекавалася і лячыла раненага салдата.

Аказваецца, Аркадзь Фельдман быў у групе, якая па заданню адыйшла ад Рыбалаў у бок Канюкоў. Іх там таксама разбілі, але яго, раненага, знайшла беларуская жанчына. Шэсць тыдняў ён жыў у шалашы, а з вёскі прыносілі яму есці і лячылі раны.

— Як падабалася яму ідэя помніка? — пытаю ў Колі.

— Падабаецца яму. Казаў, што гэта добрая і прыгожая ідэя. Мы ў сваю чаргу будзем старацца, каб у 50-годдзе тае бітвы над Нарвай помнік там адкрыць. Толькі мы ставім адзін варунак надпісы на помніку хочам, каб былі па-беларуску. Цяпер шукаем добрага каменшчыка. Можа вы знаеце такога?

А можа чытачы знаюць добрага каменшчыка і памогуць хлопцам у Рыбалах?

(вв)

Фота С. Грынявіцкага



Злева: Уладзімір Бароўскі, Уладзімір Супрунюк, Мікалай Ігнацюк, Дзямян Лукашук, Васіль Кірылюк, Іван Клімюк, Уладзімір Цалпінскі, Пётр Мартынюк. Здымак зроблены ў час цэнтральнага агляду конкурсу „Беларуская песня — 88“ на сцэне Беластоцкай філармоніі.

САДРУЖНАСЦЬ СЯБРОЎ

(Працяг са стар. 1)

стаўнікі рабочай Бярозаўкі ў сваіх суседзяў. У прыватнасці беларускія таварышы пазнаёміліся з перадавым вопытам беластаччан у апрацоўцы шкловырабаў. Адметна, што польскія сябры ўпэўнена павышаюць аб'ёмы вытворчасці, абнаўляюць асартымент, паляпшаюць якасць прадукцыі. Пра ўбачанае і пачутае ў дні паездкі ў Польшчу, вярнуўшыся дамоў, бярозаўчане расказалі ў брыгадах і зменах.

Сувязі шкловараў-суседзяў нядаўна пастаўлены на новую, больш высокую аснову. Маецца на ўвазе падпісаны паміж заводамі пратакол аб творчым супрацоўніцтве па тэхнічных, тэхналагічных і сацыяльных пытаннях. Гэты дакумент будзе дзейнічаць да канца 1990 года і прадугледжвае абмен брыгадамі і спецыялістамі для ўзаемнай дапамогі ва ўкараненні ў вытворчасць навінак навукі і перадавой практыкі, паездкі рабочых і іх дзяцей на адпачынак да суседзяў і г.д.

Што дасць суседзям сумесная праграма навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва? Нёманцаў зацікавілі ў Беластоку канструкцыя электрапечы і тэхналогія варкі малочнага шкла, агнёвая адрэзка каўпачка ад шкловырабаў, тэхналагічныя працэсы фармавання рассейвальнікаў. Польскія таварышы пажадалі пераняць у Бярозаўцы вопыт механізацыі працэсаў апрацоўкі прадукцыі, а таксама іх міжаперацыйнай транспарціроўкі.

Узгодненыя дамоўленасці ажыццяўляюцца на практыцы. Гэта з прыемнасцю адзначалася ў час нядаўняй пабыўкі на „Нёмане" беластоцкіх гутнікаў, якіх узначальваў намеснік дырэктара шклозавода „Беласток" Мечыслаў Вальчак. Цудоўна, што своеасаблівымі веснікамі дружбы двух калектываў сталі мінулым летам дзеці рабочых і служачых сяброўскіх заводаў. На беразе Нёмана можна было пачуць рускую, польскую і беларускую мовы. Дзеці мясцовых шкловараў хутка падружыліся з беластоцкімі гарцэрамі, якія прыязджалі ў Бярозаўку на адпачынак. У сваю чаргу група бярозаўскіх піянераў змястоўна правяла лета пад Беластокам. Тое ж можна сказаць пра абмен адпускнікамі-шкловарамі. Дарэчы, зараз калектывы рыхтуюцца да арганізацыі падобнага адпачынку надыходзячым летам.

Ажыўленне і далейшае развіццё прыгранічных кантактаў стымулююць работу на шклозаводзе „Нёман" пярвічнай арганізацыі Таварыства савецка-польскай дружбы. Яго актывісты прапагандуюць дасягненні брацкіх краін і народаў у сацыялістычным будаўніцтве, расказваюць аб глыбокіх каранях іх плённага супрацоўніцтва, аб сумеснай барацьбе за ўмацаванне міру на зямлі.

А. Жалкоўскі
старшыня Лідскага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы.

Фота з архіву.



Вырабы беластоцкага шклозавода паказвае Людміла Недзялоўская.

ЗА ЧЫСТАЕ ПАВЕТРА

У пасляваенны перыяд доўгі час справы аховы навакольнага асяроддзя не былі прадметам грамадскага зацікаўлення. Тады на першым месцы стаялі справы адбудовы краіны з руін, усе ганарыліся дынамічным развіццём прамысловасці і выдзіраннем у прыроды багаццяў, пабедічэннем фабрычных комінаў. Тэхніка развівалася з кругаваротнай хуткасцю. Укшталтаваўся вобраз тэхнікі як дабрадзейства. І гэта так ёсць. Але тут завініла блізарукасць, абыякавасць у адносінах да доказаў вучоных. Занадта доўга не заўважалася, што тэхніка нясе таксама забруджанне навакольнага асяроддзя.

Нельга сказаць, што ў пяцідзесятых і шасцідзесятых гадах нічога не было зроблена ў галіне аховы навакольнага асяроддзя, але ўсім вядома, што зроблена далёка недастаткова. У іншых краінах, як, напрыклад, у Швецыі ці ФРГ, зроблена непараўнальна больш. І таму ўпушчэнні і занядбанні ў мінулых гадах трэба цяпер, у цяжэйшых гаспадарчых умовах, надрабляць і выпраўляць як мага хутчэй.

З прычыны дэградацыі навакольнага асяроддзя найбольшы ўшчэрб нанесены лясам. Забруджванне атмасферы дымам з фабрычных комінаў і разнародных машын цяпер у Польшчы адна з галоўных, калі не найбольшых праблем аховы навакольнага асяроддзя.

У 1980 годзе з абшару Польшчы выпушчана ў атмасферу 4,1 млн. тон сярністага газу, праз пяць гадоў — 4,3 млн. тон. Прадбачваецца, што калі не будзе супрацьдзеяння, дык эмісія SO_2 у 2000 годзе дасягне велічыні 5,5 млн. тон. А гэтага прырода не вытрымае.

Спалучэнні серы не толькі ўзнімаюцца ў паветра, яны таксама ападаюць на зямлю. Навуковымі даследаваннямі ўстаноўлена, што сера мае шкоднае ўздзеянне на здароўе людзей і жывёл, на расліннасць і на збудаванні. Спалучэнні серы змяншаюць агульную устойлівасць чалавечага арганізма на заразныя хваробы, пашкоджваюць дыхальныя шляхі. Значыць, абмежаванне эмісіі серы неабходнае ад зараз.

Існуе не менш васьмі тэхналогій дэсульфурацыі (сераачысткі) выкапнёвага паліва і газавых выкідаў. Напрыклад, згаранне забруджанага вугалю ў спецыяльных, флюідальных катлах змяншае эмісію серы на 80 прац. А зноў мокры метад ванпёвай дэсульфурацыі газавых рэчываў выводзіць 90 прац. забруджванняў.

Зніжэнне эмісіі пылу таксама магчымае. Магчыма таксама прадукцыя бяздымнага паліва. Але абсталяванні, змяншаючых забруджванне атмасферы прамысловымі выкідамі, вельмі дарагія.

Праўда, некалькі інвестыцый у Польшчы ўведзена ў планы. У шахце „Серша" будуецца інсталяцыя для адпірытоўвання вугалю, у Явожне будуецца флюідальны кацёл. Будуюцца абсталяванні, нейтралізуючыя шкодныя газавыя рэчывы, і на іншых, пакуль што нямногіх прадпрыемствах.

Найбольш шкодным азотным спалучэннем з'яўляецца азотная кіслата, асядаючая на лес і зямлю ў выглядзе „кіслага" дажджу. На рэдукцыю выдзялення азотных спалучэнняў ёсць таксама рада: ёсць адпаведныя абсталяванні, але іх пакуль што мала, яны таксама страшэнна дарагія. Пакуль што прымяняюцца яны толькі ў неарганічнай хімічнай прамысловасці. А ёсць пільная патрэба праграмнай мадэрнізацыі энергетычных і цеплавых катлоў, а таксама масавай прадукцыі нізкаэмісійных топак. Пры недахопе абсталяванняў, абмяжоўваючых шкоднасць газавых выкідаў, неабходная змена тэхналогіі прадукцыі, а ў цяжкіх выпадках нават устрыманне прадукцыі.

Другая група атручвальнікаў паветра гэта сродкі аўтатранспарту. Эмісію шкодных газаў можна паменшыць шляхам прымянення каталізатараў у новапрадукаваных аўтамабільных рухавіках, а таксама шляхам увядзення бензіну без свінца (волава). Важнай справай з'яўляецца прымяненне ў легкавых і грузавых машынах новых, экалагічна бяспечных, тэхнічных развязак. Вядома, што ўсё гэта не простае, даволі складанае, але неабходнае ў дзейсным змаганні за чысціню паветра.

Хельсінскі пратакол з 1985 года да Жэнеўскай канвенцыі з 1979 года абавязвае дзяржавы да абмежавання эмісіі сярністага газу ў 1993 годзе на 30 прац. да стану з пачатку цяперашняй дэкады. Хаця Польшча не падпісала гэты пратакол, то аднак падпісала і ратыфікавала Жэнеўскую канвенцыю, якая абавязвае да абмежавання эмісіі спалучэнняў серы, не ўказваючы канкрэтных колькасцей і тэрмінаў. Справа ў тым, што Польшча і не змагла б дасягнуць прынятых параметраў у Хельсінках (азначала б гэта ва ўмовах Польшчы памяншэнне выкідаў да 2,9 млн. тон SO_2 у год). Плануецца, што гэтую гадавую колькасць газу будзе можна ліквідаваць у 2000 годзе, значыць на 7 год пазней, чым краіны, якія дагаварваліся ў Хельсінках. Пазней, на працягу 10 год эмісію серы плануецца зменшыць на чарговыя 30 прац. Склала б яна 2 млн. тон у год, што дазволіла б дасягнуць нарматыўнае згушчэнне гэтага газу ў паветры на ўсёй тэрыторыі Польшчы.

Успомнены Хельсінскі пратакол не падпісалі таксама ЗША, Англія, Іспанія, Грэцыя Югаславія і Румынія. Падпісала яго 21 краіна.

Міхась Хмялеўскі



Капліца Арханёла Міхаіла ў Войшках



Капліца ў Войшках. *Мал. Юркі Федарука.*

У царкоўным летапісе Рыбалаўскага прыхода чытаем запіс пра існаванне каля вёскі Войшкі (назва гэтая вядомая ад 1661 года, праўдападобна ад імя Войслаў — воін слаўны) двух могілак. Першыя (да сёння захавалася назва ўрочышча — „Цэрквіска“) знаходзяцца паўкіламетра на паўночны ўсход ад вёскі ля дарогі Войшкі — Рыбалы; другія ляжаць на высокім беразе ракі Нарвы недалёка ад дарогі да Заечкаў. Праўдападобна, гэтыя другія могілкі былі месцам, дзе вельмі даўно была пабудавана царква. У летапісе чытаем, што ў час абходу свянчэння палёў на могілках зрабілі „прывал“ і абед.

Бачым, што на невялікай адлегласці ўздоўж ракі Нарвы былі цэрквы ў мясцовасцях Цялушкі (Свянціцелі), Канюкі (Рыбаловы), Рыбалы (Антонавічы — урочышча „Цэрквіска“), Войшкі (могілкі ля ракі) і Кажаны (царква тут і сёння стаіць некалькі дзесяткаў метраў ад ракі).

Гасцінец даўней праходзіў з Бельска ў Беласток якраз праз Войшкі, дзе была паштовая станцыя. Як дарога, так і станцыя адыгрывалі вялікую ролю, пакуль не была пабудавана чыгунка Беласток — Седльцы праз Бельск. Ад 1916 г. галоўная дарога абмінула Войшкі і, пераходзячы Нарву, пайшла праз Рыбалы, Заблудаў. Войшкі засталіся збоку.

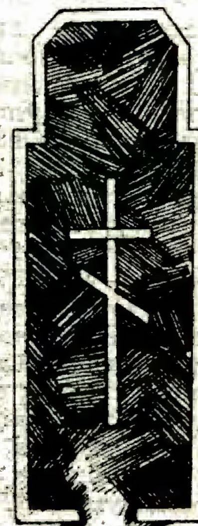
У 1864 г. граф Міхаіл Мураўёў даў 500 рублёў на пабудову ў Войшках мураванай капліцы. Высвяцілі яе ўрачыста 17 кастрычніка 1865 г., называючы імем св. Міхаіла Арханёла. Вакол зрабілі агароджу з каменя. У цэнтральным месцы ў капліцы павесілі ікону Арх. Міхаіла. Дату 6 верасня (ст.ст.) пачалі святкаваць як дзень памяці цуду Архістрата Міхаіла ў Хонах.

У 30-ыя гады капліцу накрылі бляхай. Пастановай гродзенскага епіскапа ад 16.10.1931 г. было дазволена рыбалаўскаму духавенству адслужыць тут літургію. Прынялося праводзіць багаслужбы ў панядзелкі пасля нядзелі св. Фамы (памінальніца), у чацвер пасля Тройцы (абходная абедня), а ад 1942 года — у пятніцу пасля Тройцы ўстаноўлена памінанне расстраляных нямецкімі акупантамі жыхароў вёскі. У далейшым служыцца літургія ў дзень цуду Архістрата Міхаіла.

Капліца аказалася цеснай. У 1980-81 г. жыхары вёскі рашылі яе разбудаваць. Да заходняй сцяны было дабудавана месца для людзей, а сама першапачатковая капліца засталася як алтар. Служба праходзіць тут ва ўспомненыя ўстаноўленыя традыцыяй дні, а таксама па заказах людзей. Войшкаўцы з давен-даўна святкуюць прыхадское свята Кажанскай царквы — Прачыстую і ў гэты дзень рыхтуюць у хатах гасціну.

У апошнія гады дзень св. Міхаіла святкуецца 8 (21) лістапада. Літургія служыцца па заказах людзей, а вячэрні — у першую нядзелю кожнага месяца. Людзі купілі ў капліцу літургічнае начынне і напрастольны крыж з Грэцыі.

Р. С.

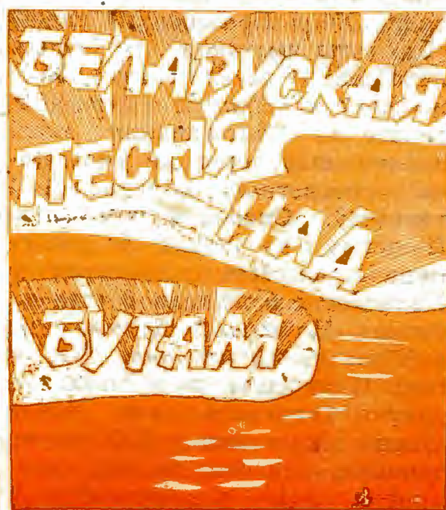


План капліцы. Мал. Б. Ф. Рудкоўскіна.

Сябры „Нівы“

Будучы ў Пасынках, пацікавіўся я чытальніцтвам „Нівы“ ў гэтым наваколлі. Начальнік мясцовай пошты п. Кучынскі паінфармаваў, што ў Пасынках гадавую падпіску „Нівы“ аформіла 23 асобы, у Піліпках — 17, Катлах — 17, Саках — 9. У ліпені было 92 падпісчыкі. Кожную пятніцу лістаносец Мікалай Федарук разносіць 53, а Яўген Весялоўскі — 39 экземпляраў нашай газеты.

Андрэй Гаўрылюк



(Працяг са стар. 1)

гналі калісьці свае плыты, гружаныя дрэвам, дзёгцем і збожжам. Гэта іх песні несліся хвалям наўздагон, вярталіся шматгалосным рэхам, у якім чулася туга па родным краі, па бацькоўскай хаце недзе на Палессі, словам, па беларускай старонцы...

І зноў у зялёным Тапаліне, дзе сапраўды растуць паднебныя таполі, паплылі родныя песні, адгукнуліся ў іскрыстым хваляванні вадзяной тоні, закружыліся над высокім чыстым і сонечным небам, як хуткагонкія ластаўкі — вестуны вясны.

Найперш ад імя мясцовых улад выступіў старшыня ГРН у Мельніку Аляксандр Пахвіцэвіч, а затым узяў слова старшыня ГП БГКТ д-р Аляксандр Баршчэўскі. Усхвалявана і перакануўча гаварыў ён аб надзённых справах беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы, аб становішчы беларусаў у гэтым кутку Надбужжа.

— Я не ўсё разумею, аб чым ён гаворыць, але гэты чалавек выступае прыгожа! — захаплялася маладая ўдзельніца гэтых святкаванняў.

Канцэрт мастацкай самадзейнасці павяла **Валянціна Ласкевіч**, як заўсёды, інтэлігентна, бойка, з гумарам. Яна, **Сцяпан Копа** з неадлучным сваім гармонікам ды яшчэ **Юрка Налівайка** — гэты цудоўны, нястомны чалавек з лесу пад Валілямі, гэта жамчужная аздоба беластоцкіх самадзейнікаў. І ўсе яны разам не шкадавалі ні сваіх звонкіх галасоў, ні чулых сэрцаў, каб радаваць песнямі ўдзельнікаў мельніцкага фэста.



Міхась Вішанка, інспектар ГП БГКТ на Сямяціцкі раён, наладзіў кніжную латарэю выдавецтваў БГКТ.

Спеў беластоцкіх самадзейнікаў з кожнай хвілінай прываблівае ўсё больш і больш турыстаў ды мясцовых жыхароў. Было каму спяваць і ад каго ўспрымаць падзяку шчырымі воплескамі.

У гэтым натоўпе людзей прыкмеціў я дзве жанчыны сярэдняга ўзросту. Адна з іх неяк прывабна да мяне ўсміхнулася. У яе руках заўважыў я сёлетні „Беларускі каляндар“. Яна выйграла яго на кніжнай латарэі, якую наладзіў над Бугам **Міхась Вішанка**. Нарыхтаваў ён, гаварыў мне, білетаў больш як на 7 тысяч зл. і амаль усе распрадаў. Гэты заслужаны дзеяч БГКТ пацеў і смажыўся на невыносліўым сонцы, але з месца не адыходзіў — прапанаваў, захвочваў, прадаваў...

А з эстрады ўсё плылі і плылі то беларускія, то ўкраінскія, то рускія і польскія народныя песні.

— Я не ўсё разумею, — прызналася мне сяброўка жанчыны з „Беларускім календаром“ у руках, — але спеў гэты мне вельмі падабаецца.

Аказалася, што яна аж з-пад Шчэціна, у Мельніку нядаўна, прыехала на радзіму мужа.

РАНА ЎСТАЎШЫ І РАНА АЖАНІЎШЫСЯ

У апошнім класе Механічнага тэхнікума я пазнаёміўся з добрай і прыгожай дзяўчынай. Яна была выпускніцай прафесійнай школы і працавала краўчыхаю. Жыла ў вёсцы і на работу даязджала цягніком.

Я штодзень спатыкаўся з ёю. Запрасіў яе на нашу перадвыпускную стаднёўку. Быў гэта цудны вечар!

Закончыўшы школу, пачаў я працаваць. Стаў брыгадзірам на фабрыцы. І пачаліся ў нас сур'ёзныя размовы пра вяселле і аб тым, як будзем пасля жыць.

Паехаў я да яе на Новы год. Пасядзелі з бацькамі, расказалі пра свае намеры. Потым пайшлі на танцы. Прабылі на іх да канца. Правёў я сваю Івону дадому, а сам пайшоў на станцыю, на цягнік. На мастку пераступіла мне дарогу бандка вясковых хлопцаў. Яны пабілі мяне і, амаль без памяці кінулі ў рэчку. Рагочучы пайшлі ў вёску.

Ледзь вылез я з тае рэчкі і ў ледзянеючым ад холаду адзенні даехаў да сваёй хаты. Маці мала не ўмлела, убачыўшы мяне. Я праз цэлы месяц хварэў.

Калі зноў пачаў хадзіць на работу, перапынілі мяне ў горадзе тыя ж хлопцы і сказалі, каб я кінуў „падвальвацца да Івоны". Бо калі не, то яны заб'юць мяне.

Я падумаў, што жыццё яшчэ перада мною і не адна дзяўчына спадабаецца мне. Перастаў бачыцца з Івонаю.

Забралі мяне ў войска. А ў войску, вядома, як гэта ёсць: дзеўкі падкія на жаўнерскую форму. Утрэскаўся я ў Анэту. Думаў жаніцца з ёю. Нават да бацькоў сваіх прывозіў яе. Зноў была гутарка пра вяселле. Калі яна паехала, бацькі ўзяліся гаварыць, каб з жаніцьбаю пачакаў я да канца службы. „Цяпер ажэнішся, з другімі пачне яна валачыцца, — казалі яны. — І жывот ёй хто прыстроіць", — дадавалі.

Падумаўшы, я пагадзіўся з імі.

Калі выпусцілі мяне з войска, пайшоў на тую ж работу. Дзяўчат меў шмат, але ніводнае не пакахаў. Былі яны мне, як забаўкі на ноч-другую.

Мой бацька неўзабаве памёр, і засталася жыць адна маці. Праз некалькі месяцаў пасля маці папрасіла, каб я прыехаў да яе (жыў я ўжо асобна) і дапамог рамантаваць дом. Стары быў і валіўся. Не абышлося без пазыкі, бо гэты дом, фактычна, трэба было перабудоўваць. Парабіўшы ўсенька, застаўся я жыць пры матцы.

Пазнаёміўся з замужняй жанчынаю. Веркаю называлася. Прахадзіў я з ёю два гады. Гэта было вялікае каханне. Адзін раз яе муж паклікаў мяне і ўчыніў вочную стаўку з Верай. Ён папытваўся, ці гэта праўда, што яна — мая каханка. Нехта данёс яму пра гэта. Я і Вера запярэчылі. І перасталі сустракацца.

Потым былі ў мяне яшчэ два вялікія каханні. З Ірэнай. Затым з Марысяй. Яны мяне, аднак, ашукалі. Ірэна пачала сустракацца з маім калегаю і за яго пайшла замуж. А Марыся сказала, каб я прадаў гэты свой дом і аддаў ёй грошы. Яна бачыла не мяне, але грошы.

Цяпер я жыву адзін. Сам-самюткі ў вялізным доме. Маці памерла.

Бабаў мне не бракуе. Не ведаю, якое гэта ліха так нясе іх у мае парогі?! Толькі маргні і ўжо бягуць адна за адною, хвост задраўшы... Прыходзяць і шаснастоўкі, угадаваныя дзеўчыніскі ад бацькоў, якім добра жывецца. А мне ўжо пад пяцьдзесят і неяк сорамна валачы ў пасцель такое дзіця яшчэ. Я ведаю, што гэтыя смаркаткі шукаюць прыгодаў з дубаватым мужчынскам, з такім, як я. Ім гэта цікавей, чымсьці са сваімі равеснікамі-няўмекамі.

Мне кепска аднаму. Сумна, хоць на неба зорнае вый! Баюся жаніцца, бачачы, якія цяпер жанчыны. Старому наогул цяжка ажаніцца, бо зашмат ён бачыў і занадта ўжо разумее бабаў. Трэба маладому жаніцца, калі мала што разумееш у гэтых справах, а радасці да жыцця многа і ахвоты змагацца за жыццёвыя патрэбы ёсць поўна. Старому ж не вельмі хочацца, тым болей, што колькі яму тых летаў, менш, чымсьці больш.

Таму рацыю мае прымаўка: не наракай рана ўстаўшы і рана ажаніўшыся.

Аўрора

УРАЧЫСТАЯ СЕСІЯ ГРН У БАРКУ

Стала традыцыяй у Гайнаўскай гміне адзначаць дзелавіта і ўрачыста дзяржаўныя святы. З нагоды свята Адраджэння Польшчы ў нядзелю 24 ліпеня г.г. аддадзены быў у карыстанне вясковы клуб у вёсачцы Барок.

Барок — гэта невялікая беларуская вёска. Сяляне тут працавітыя, адданыя сваёй справе. А гмінныя адміністрацыйныя і палітычныя ўлады ў Гайнаўцы разумеюць гэта і працавітым людзям прыходзяць на дапамогу. Так было і тут. Гмінная ўправа са свайго бюджэту перадала сялянам 800 тысяч злотых, за якія жыхары Барка адрамантавалі пакінутую хату і прызначылі яе на клуб.

І сталася ў вёсцы вялікае свята. На вуліцы сабралася мноства народу і аўтамашын. Паз'язджаліся госці з усёй гміны. І хаця Барок не ляжыць каля галоўнай дарогі, аднак да яго даехаць можна. Вёска спалучана новымі дарогамі з усім наваколлем. Уладам нашым за гэта вялікае дзякуй!

Вось самы ўзрушальны момант: стужка перарэзана, клуб адкрыты! Вакол чуецца пах свежай фарбы і красуецца радасць на тварах жыхароў вёскі і гасцей. У клубе адбываецца ўрачыстая сесія Гміннай рады нарадовай. Найлепшым уручаюць адзнакі і ўзнагароды.

На заканчэнне — канцэрт калектыву „Тыневічанкі". Ад гэтага моманту павеяла беларускім словам і песняй. І здавалася, што сонца не так моцна прыпякае. Песні панесліся кругом, прыпамінаючы, што і тут жывуць адданыя беларусы. Весялей стала і прыгажэй, а людзі з захапленнем шапталі: „Вось дык спяваюць! Гэта ж галасы! Аж не верыцца, што гэта беларусы. І песні якія прыгожыя!"

Жыхарам Барка жадаю, каб клуб іх быў заўсёды запоўнены жывым беларускім словам і беларускай песняй.

Г. Мароз

Мельніцкі хор, які тут фірмуе гурток вясковых гаспадынь, працуе пад старшынствам **Надзеі Дацэвіч.** На аглядзе „Беларуская песня-88" хор заваяваў трэцяе месца. На жаль, няма каму падыгрываць хору на гармоніку. Начальнік гміны Ян Здуневіч паабяцаў, што пастараецца, каб хор не разляцеўся.

Расспяваныя мельніцкія жанчыны запоўнілі другую частку мастацкай праграмы.

А пасля адбылася сустрэча абодвух калектываў: беластоцкага і мельніцкага. І далей шумелі паднебныя таполі, плыў шырокі Буг і над ім сяброўскія песні, сэрцу блізкія аднолькава ў Беластоку і ў Мельніку...

Салідна да гэтага святкавання падрыхтаваўся і мясцовы гандаль. Можна было купіць прадукты харчавання, нават і бескарткавую каўбасу, марожанае, ёгурт, халодныя напіткі, цацкі і вопратку, а нават і рэдкія кніжкі, для прыкладу, аб грыбах.

А вечарам... вечарам, пад гукі рок-масавай музыкі ўзвілося



Таксама за кніжкамі, але ўжо польскіх выданняў, ледзь можна было дапхацца.



Над Бугам ды на памятку... Змяшаліся абодва хоры — беластоцкі і мельніцкі, якія сваімі спевамі ўпрыгожылі ліпеньскае свята ў Мельніку.

пад зоркі буйнае вогнішча. Хто хацеў і меў, той і падпякаў сабе каўбаску, а хто не меў на гэта ахвоты, дык і проста любаваўся таемнай сілай агню.

Быў гэта час сяброўскіх сустрэч, бестурботных гульняў, але і сур'ёзных спрэчак аб усім, што зараз дзеецца ў нашай краіне і на свеце.

Маці-прырода шчодра абдарыла Мельніцкую зямлю адметнай прыгажосцю. У глыбіні гэтай зямлі скрываюцца лячэбныя воды. Усё гэта чакае свайго часу. Як і свядомасць тутэйшага люду, які хістаецца між царквою і касцёлам, між польскасцю і беларускасцю. Дык больш бы ў надбужных старонках гэтакіх святкаванняў, якія з'яўляюцца пуцяводным святлом для шукаючых свайго месца пад сонцам. Больш бы такіх сустрэч! Хай часцей гучыць беларуская песня над Бугам!

Віктар Рудчык
Фота аўтара

НІНА АМЕЛЬЯНЮК
ГУТАРКІ АБ МОВЕ

II. ХАРАКТАРЫСТЫКА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ.

5. Беларускія гаворкі на тэрыторыі ПНР і іх сувязь з паўднёва-заходнім дыялектам беларускай мовы — працяг.

Гістарычныя ўмовы складвання моўнай і нацыянальнай разнавіднасцей Беласточчыны — працяг.

У 1795—1807 гадах Беласточчына была пад прускім панаваннем, а ад 1807 г. да 1915 г. уваходзіла ў Рускую імперыю, ствараючы пачаткова Беластоцкую вобласць, а ад 1842 г. увайшла ў Гродзенскую губерню. Уключэнне Беласточчыны ў Гродзенскую губерню ўзмоцніла беларускі ўплыў, а паслабіла польскі. Павялічылася колькасць праваслаўнага насельніцтва, бо ў 1839 г. была ліквідавана унія, і ўсе уніяты былі прымушаны перайсці на праваслаўе. Толькі пасля 1905 г. былыя уніяты, пражываючыя на поўнач ад Бобры (на тэрыторыі, якая належала да Польскага каралеўства) перайшлі ў рымска-каталіцкі касцёл. Многія беларусы-католікі, ідэнтыфікуючы католіка з палякам, лічылі сябе палякамі, нягледзячы на тое, што карысталіся беларускай мовай. Таксама рускія статыстыкі падавалі іх як палякаў.

Адной з прычын памяншэння колькасці праваслаўнага насельніцтва была I сусветная вайна. Частка насельніцтва эмігравала ў глыб Расіі і многа не вярнулася назад, вынішчаны хваробамі, голадам і вайной. Насельніцтва паменшылася на 20% (240 тысяч. чал.).

Пасля вызвалення зямель з-пад нямецкай акупацыі ўтварылася ў 1920 г. Беластоцкае ваяводства. У сувязі з узнікненнем па ўсёй тэрыторыі Беластоцкага ваяводства польскага школьніцтва, войска, польскіх урадаў, павялічыўся польскі ўплыў на ўсё насельніцтва.

У час II сусветнай вайны многія вёскі і гарады былі моцна знішчаны, а некаторыя — поўнасцю: Райск, Слохі Аннапольскія, Ясянова, вёскі ў Белавежскай пушчы. Поўнасцю вынішчана была яўрэйскае насельніцтва. Насельніцтва паменшылася на 20% (200 тысяч чал.).

На землях Беласточчыны трывала фарміраваўся падзел на тры часткі. Цэлы захад заняло польскае насельніцтва, паўднёва-ўсходнюю частку — русінскае насельніцтва з-над Буга, паўночнаўкраінскага паходжання, а паўночна-ўсходнюю частку — беларускае насельніцтва з-над Нёмана і Росі з вялікай колькасцю літоўскага і яцвяжскага насельніцтва.

Паміж мазавецкім насельніцтвам і ўсходнеславянскім узнікла змешаная паласа, праходзячая мерыдыянальна з поўначы на поўдзень. Перасякае яе ўпоперак нявострая мяжа паміж паўночнаўкраінскім і беларуска-літоўскім насельніцтвам, якая прыблізна праходзіць ад паўночнай мяжы Белавежскай пушчы праз водную паласу паміж Нарвай і Супраслю да Кнышынскай пушчы.

У гэтых трох асноўных частках Беласточчыны можна выдзяліць яшчэ меншыя часткі змешанага насельніцтва. На поўдні выступае змешаная польска-русінская тэрыторыя, якая цягнецца паласой ад Драгічына праз Бранск і Сураж да Тыкоціна і Харошчы. На ўсход ад яе выступае русінская тэрыторыя: ад Буга праз Боцькі, Кляшчэлі, Бельск і Нарву па мяжу Троцкага ваяводства на поўначы і Навагрудскага і Брэсцкага на ўсходзе. Найбольш русінскі быў усходні клінок насельніцтва, якое ішло з-пад Брэста і Камянца, да якога цераз мяжу з Навагрудскім ваяводствам даходзіў беларускі ўплыў. На поўначы выдзяляецца тэрыторыя былога Ганёндзкага павета паміж Нарвай, Бобрай і Бярозаўкай, якая ў этнічным аспекце найбольш разнародная: выступае тут насельніцтва польскае, паўночнаўкраінскае, беларускае і літоўскае. Землі, абмежаваныя на поўначы Аўгустоўскай пушчай, а на захадзе астаткамі лясной паласы па верхнюю Супрасль, якія раней належалі да Гродзенскага павета, з'яўляюцца тэрыторыяй беларуска-літоўскай каланізацыі. Найбольш беларуская тэрыторыя — гэта клінок зямель былога Навагрудскага ваяводства, які ўрэзваецца паміж верхнюю Свіслач, крыніцу Супраслі і пераходзіць за Нарву да Нараўкі, над якой сутыкаецца з насельніцтвам з-над Буга. На захад ад яго, паміж Нарвай і Супраслю, па двух баках даўняй падляшска-троцкай (каронна-літоўскай) мяжы змешваецца беларускае насельніцтва з паўночнаўкраінскім і польскім.

Такі падзел тэрыторыі Беласточчыны і этнічныя адносіны фарміравалі чатыры народы, наплываючыя з чатырох напрамкаў: 1) польскі — ад захаду ўздоўж Буга, Нарвы і Бобры; 2) беларускі — а) ад Нёмана, б) ад Ваўкавыска; 3) літоўскі — ад Нёмана; 4) украінскі — ад Буга і Палесся. Дамінацыя гэтых напрамкаў залежала ад палітычных змен і ад экспансіўнасці этнічных груп.

З ЛІТОЎСКАЙ КУХНІ

МАЛОЧНЫ СУП З ГАЛКАМІ

На 1 кг сырой бульбы трэба ўзяць 3—4 бульбіны, звараныя ў лупінах, 1 літр малака, 1 літр вады, соль.

Ababранную, памытую сырую бульбу сцерці на бульбяной тарцы. Атрыманую масу дакладна выціснуць праз марлю. Бульбу, звараную ў лупінах, абабраць, прапусціць праз мясарубку, дадаць да падрыхтаванай сырой бульбы, пасаліць і дакладна перамяшаць (у цеста можна дадаць мак).

Малако перамяшаць з вадой і закіпяціць. З бульбянога цеста рабіць галачкі і варыць іх у разведзеным малацэ. У канцы гатавання пасаліць па смаку.

ЦЫБУЛЯ, ФАРШЫРАВАНАЯ ЯБЛЫКАМІ

На 8 сярэдніх цыбулін трэба ўзяць 2 яблыкі (найлепш кіслыя), 1 моркву, 1 зубок часнаку, перац, соль, цукар, воцат.

Цыбулю абабраць, спаласнуць, асцярожна выняць унутраныя пласты, пакідаючы даволі тоўстыя сценкі. Вынятую цыбулю дробна пасячы. Яблыкі памыць, абабраць і сцерці на дробнай тарцы, а памытую і абабраную моркву — на гароднінай. Усё разам перамяшаць, пасаліць, дадаць крыху цукру і перцу. Падрыхтаваным такім чынам фаршам напоўніць цыбулю.

Закіпяціць ваду з воцатам (на 2/3 літра вады трэба ўзяць 1/3 літра воцату). Цыбулю палажыць у гарачы марынад і трымаць у ім каля гадзіны. Выняўшы, пасыпаць дробна пасечаным часнаком. Гэтую страву падаюць да бараніны, ялавічыны, свініны.

МЯШАНКА З ГАРОДНІНЫ

На 50 дэкаў цыбулі трэба ўзяць столькі ж морквы, яблыкаў-антонавак, памідораў ды 1 шклянку алею, па паўлыжачкі солі і цукру, духмяны перац, лаўровы лісток.

Цыбулю абабраць, спаласнуць, нарэзаць скрылёчкамі. Моркву памыць, аскрэбсці, спаласнуць і сцерці на гароднінай тарцы. У каструльку ўліць алей, палажыць падрыхтаваную гародніну і тушыць, пакуль не будзе мяккая. Тады дадаць памытыя, абабраныя і дробна нарэзаныя яблыкі і памідоры. Усё варыць датуль, пакуль не зробіцца аднлітая маса. У канцы гатавання дадаць соль і прыправы.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Сэрцайка, учуў я пра цябе і пра твае дабрачынныя парады ад маіх сяброў ды сяброўак, якія ўжо даўно чытаюць твае артыкулы і карыстаюцца рознымі парадамі. Я сам наогул „Ніву" не чытаў, усё нейк часу не хапала, але ад той хвіліны, калі я прачытаў першую тваю параду, я стаў купляць кожны нумар гэтага тыднёвіка. І вось, чытаючы адзін з тваіх артыкулаў, я падумаў, што змаглю б ты дапамагчы і мне. Мой выпадак, думаю, вельмі нетыповы, а мо мне толькі так здаецца (вядома, кожны з нас эгаіст і ў душы думае толькі пра сябе). А было гэта так.

З дзяўчынай, аб якой хачу пісаць, я пазнаёміўся ў новым асяроддзі — ва універсітэце. Першыя два, а мо тры месяцы я жыў побач з ёю, не звяртаючы на яе асаблівай увагі. Яна была для мяне нароўні з другімі сяброўкамі з той розніцай, што, у адрозненне ад большасці дзяўчат з майго курса, яна была праваслаўнай.

Не ведаю, калі гэта пачалося, ды гэта цяпер і няважна, але пачалося і было гэта каханне. Як потым я, аднак, пераканаўся, было яно толькі з майго боку. Я пачаў часта прыходзіць да яе ў пакойчык, гутарыў з ёю і яе сяброўкамі, між іншым і аб нацыянальным пытанні. Для яе было гэта нешта зусім новае. Дзяўчына, якая была студэнткай і бацькі якой гавораць па-беларуску і ходзяць у праваслаўную царкву, проста не ведала, што яна беларуска, але не гэтае было найгоршае, Яна ніяк не магла сабе ўявіць, што яна можа быць беларускай, бо як жа ж гэта можа быць: „Я ж праваслаўная і хопіць!" А я таксама з праваслаўнай сям'і, але гэтага зразумець не мог. Як можна выбіраць паміж рэлігіяй і нацыянальнасцю? — Гэта ж зусім дзве розныя галіны жыцця.

Але дзякуючы гэтым гутаркам, мы пазнаёміліся бліжэй, хадзілі разам у кіно, тэатр, а нават у рэстаран. Адным словам, пачалі „хадзіць". Супольная вучоба, першыя экзамены ва універсітэце — усё гэта набліжала нас да сябе, дайшло нават да таго, што я бываў у яе хаце і пазнаёміўся з бацькамі, якім, зрэшты, спадабаўся (хлопец прыгожы, не дурны, ды яшчэ праваслаўны — чаго больш хацець, казалі яны).

Так па-сяброўску (толькі па-сяброўску) было між намі да аднаго са славутых мерапрыемстваў, арганізаваных беларускімі студэнтамі. Мы пайшлі туды разам, гулялі крыху з усімі, а потым заняліся сабою, гутарылі аб нашых справах, а тады пачалі... цалавацца.

Пасля гэтага вечара я быў у сёмым небе. Я ж, дурань, паверыў, што і яна мяне кахае такім жа чыстым і радасным каханнем. І не падумаў нават аб тым, што ўжо канец вучобы і мы раз'едземся па хатах. Усё ж людзі абяцалі пісаць адзін другому пісьмы і прыязджаць у госці, ды ў большасці гэтак і было. Непрытомны ад радасці, я не заўважыў, калі зноў пачалася вучоба ва універсітэце і я спаткаў гэтую дзяўчыну. Але была ўжо гэта не тая дзяўчына. Яна неяк не хацела са мной гаварыць, не прыходзіла на спатканні і ўрэшце сказала, што памылілася, перапрашае... і канец.

Павер мне, Сэрцайка, што я не ведаў, як гэта перанесці, не мог я проста зразумець, як магло дайсці да гэтага. І вось яшчэ цяпер, а прайшло ўжо трохі часу, не магу я прыйсці ў сябе. Яна сніцца мне кожную ноч. Спрабаваў я нават пашукаць нейкую пацеху ў іншай дзяўчыны, але як жа цяпер ім верыць?!. Парай мне, Сэрцайка, як жыць далей, бо жыццё без яе не мае для мяне ніякіх перспектыў!

Кастусь

Кастусь! Шкада, што ты так позна пачаў чытаць „Ніву" і парады Сэрцайка. Калі б ты зрабіў гэта раней, то лепш бы знаў псіхіку дзяўчат. Усё было добра, пакуль ты выступаў у ролі беларуса, барацьбіта-патрыёта. Відаць, у гэтым ты быў добры — і дзяўчына любіла хадзіць з табой у кіно, тэатр, у рэстаран і на забаву. Адна справа, аднак, — разважаць пра патрыятызм і прадстаўляць сябе як чалавека надзвычай разумнага, а іншая справа ўмець цалаваць дзяўчыну. Пры першай канфрантацыі ў гэтай справе нешта ў цябе, відаць, не выйшла! А мо дзяўчына спадзявалася ад цябе нечага большага?!. Думаю, аднак, што проста не дарасла да твайго ўзроўню свядомага беларуса.

А мо на канікулах у яе завёўся нехта іншы... Перачакай!

Сэрцайка

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне! Ужо хутка будуць гадавыя памінкі па смерці майго бацькі, а тут во які сон мне прысніўся. Нібыта мой бацька праз кароткі час памрэ — мінуты ўжо асталіся яму жыць. І ён ведае аб гэтым і свядома ідзе разам з людзьмі за труною, якую яму вязуць нейкім транспартам (якім, гэтага не ведаю). Я таксама іду побач з труною. Гляджу на бацьку і думаю: ён жа ведае, што ўжо апошнія хвіліны яго жыцця, а ў такім ён добрым настроі і яшчэ жартуе. Такім быў праз усё жыццё і такім жа застаўся на парозе смерці.

Марыся

Астроне! Я зноў мела многа сноў. Але разгадайце мне адзін. Вось сніцца мне, быццам маю я свой уласны сейф. Я калісьці мела такі ў дзяржаўным банку. А ў тым сейфе ўсялякія каштоўнасці: брыльянты, грошы, нумізматычныя каштоўнасці. І вось раптам напалі на мяне, каб абрабаваць сейф. Адзін злодзей быў мне быццам бы знаёмы, а я заўсёды была ўпэўнена, што гэта такі добрасумленны чалавек. Стаяла я збоку і глядзела, што дзеецца. Адчувала сябе, аднак, вельмі адзінокай і безабароннай. Нават калі прачнулася, то была вельмі перапужаная.

Пень Мар'я

Адказваю на першы сон. Марыся! У цябе будуць нейкія дробныя клопаты, якія, аднак, не прынясуць ушчэрбку ні твайей сям'і, ні твайму дабрабыту.

Што датычыць другога сну, дык не магу пацешыць гэтым жа Мар'ю Пень. Ёсць у цябе, Мар'я, нейкія фальшывыя сябры. Сцеражыся іх!

Астрон

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Алена Мімрык
Дзіяна Энціна

ТАМ, ДЗЕ ЦЯЧЭ РАКА КОНГА

Працяг (5)

МІКА

Сёння нядзеля. Усе рады гэтаму дню, а Тамба-Тамба адчувае сябе няшчасным: у яго прапаў сабака Міка, якога на нейкі час пакінула яму настаўніца з Культурнага цэнтра, ад'язджаючы ў адпачынак.

„Куды ісці, дзе шукаць?" — думае хлопчык.

Вечарам Тамба-Тамба гуляў з сабакам. Сустрэўшы суседскага хлопчыка, загаварыўся з ім, а Міка нечакана рвануўся, павадок выслізнуў з рукі, і сабака, апынуўшыся на волі, памчаўся наперад. Тамба-Тамба бег услед за ім і крычаў:

— Міка, да мяне! Міка, вярніся!

Было зусім цёмна. Ужо даўно на цэнтральных вуліцах запаліліся ліхтары. Пад кожным з іх, як заўсёды, сядзелі вучні з падручнікамі, сшыткамі і рыхтавалі ўрокі, бо дома ў іх не было электрычнасці.

Пачуўшы крыкі Тамба-Тамба, які гнаўся за сабакам, яны кідалі свае сшыткі і кніжкі проста на тратуар і далучаліся да хлопчыка.

Цяпер за вялікім сабакам з доўгімі вушамі, у якога на баку матляўся павадок, бег Тамба-Тамба, за ім нesліся дзеці і ўсе крычалі:

— Трымай сабаку! Хапай за павадок!

Неўзабаве Міка павярнуў у маленькую цёмную вулачку і знік.

Тамба ў знямозе спыніўся. Слёзы цяклі з вачэй. Хлопчыка акружылі незнаёмыя дзеці, распытвалі, што здарылася, чаму ўцёк сабака. Але Тамба-Тамба маўчаў, і яны пачалі вяртацца да сваіх кінутых падручнікаў і сшыткаў, дакараючы адзін аднага за тое, што не ўдалося дапамагчы злавіць сабаку.

Гэта было ўчора, а сёння Тамба-Тамба спрабаваў нешта прыдумаць, каб адшукаць Міку.

„Трэба схадзіць да Фернанда, ён паможа. Але ж Фернанда кожную нядзелю едзе з татам на бераг Конга лавіць рыбу. Лепш пайду да Мамба".

І ён пайшоў да сябра. Але па дарозе ўспомніў, што да Мамба прыехалі з вёскі сваякі і хлопчык, напэўна, заняты. Значыць, трэба ісці да Волі, бо Элен ніколі нікому не дапамагла.

(Працяг на стар. 10)



П'еса „Мікітаў лапаць" у пастаноўцы вучняў з Барысаўкі. Кіруе тэатральным калектывам у гэтай школе настаўніца Валянціна Дзмітрук.
Фота Я. Чэрнякевіч.

Віктар Швед

РЭЛІКВІІ

Дзедку ўнук малы пытае
У клуні прасторнай:
— Чаму, дзедка, тут трымаеш
Серп, і цэп, і жорны?

Растлумачыў дзедка Сашу
З настроем прыўзнятым:
— Гэта ж ёсць рэлікты нашы,
Вялікая святасць.

Імі жалі, малацілі,
І малолі зёрны.
Каб да працы быць у сіле —
Елі хлеб наш чорны.

ЦІ ЯЕК НАПЭЎНА НЕ ЗНОСЯЦЬ ПЕЎНІ?

Сяржа просіць сястру Зосю:
— Згодна з птушынаю натурай
Скажы, ці пеўні яйкі зносяць,
Ці зносяць яйкі толькі куры?

— Наіўны, братка, ты напэўна,
Калі пляцеш такія байкі.
Запамятай: ніколі пеўні,
Ды толькі куры зносяць яйкі.

— Калі ж не зносіць певень яек, —
Сцвердзіў упэўнена Сяржа, —
Тады скажы мне, дарагая,
Зносіць не хоча, ці не можа?



Хлопцы з Дубічаў-Царкоўных Крысь Герасімюк і Томаш Скурскі. Яны перайшлі ў чаивеоты клас.
Фота Я. Чэрнякевіч.

ПАЗНАЕМ ПРЫРОДУ

ШЭРАЯ МУХАЛОЎКА

На пачатку чэрвеня я вярнуўся ў Відава з Зялёнай Гуры. Адмыкаючы дзверы, заўважыў ля дзвярэй у скрыпцы, дзе ляжалі асёлкі для вастрэння касы, маленькае гняздо, прыгожа сплеценае з конскага воласу. Гняздзечка было яшчэ пустое. На другі дзень глянуў і ўбачыў два малыя ячкі. А з гнязда зляцела маленькая птушачка і села непадалёк на яблыню. На трэці дзень прыбыло яшчэ ячка.

Некалькі дзён я не заглядаў у гняздо, а калі глянуў, налічыў шэсць яек. Цяпер птушка ўжо не сыходзіла з гнязда. Сядзелі на яйках на змену — мама і тата. Злятагалі зрэдку пакарміцца, але скрынка заставалася на сонейку, у цёплым куточку.

Тыдняў праз два рана ўстаю і бачу — шэсць голенькіх птушанят у гняздзе варушыцца. Прыглядаюся, а бацькі ўжо над маёю галавою гармідар робяць, спрабаваў дакрануцца да птушанят, а бацькі мне руку дзяўбуць.

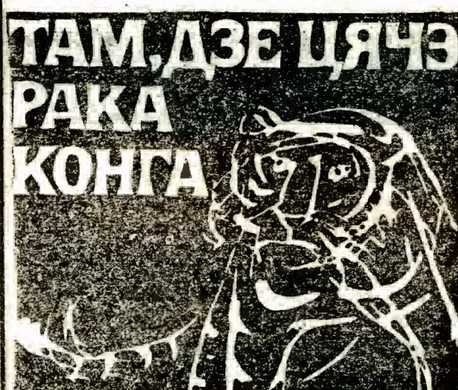
Тыдзень малыя мухалоўкі былі сляпымі, а бацькі кармілі іх, і тады стаяў вялікі свергат.



Мне прыемна было, што ў мяне гадуецца такая вялікая сям'я птушанят. Паступова птушаняты пачалі абрастаць пер'ем. Тыдняў праз чатыры я ўбачыў адно нежывое птушаня. Яно вісела за валасок, зачэплены за ножку на знешнім баку гнязда. Відаць, птушкі прабавалі выкінуць здохлае птушаня з гнязда. Птушаняты падрасталі, і ім у гняздзе рабілася ўсё цясней. Яны ўжо не баяліся мяне, некалькі дзён пазней у гняздзе ўжо засталося толькі тры птушаняткі. Два нежывыя ляжалі на зямлі, а трэцяе было яшчэ жывое. Я асцярожна ўзяў яго і паклаў назад у гняздо.

Вярнуўся я аднойчы з фэсту, а ў гняздзе ніводнага птушаняці. Разглядаюся вакол. Адно сядзіць недалёка на лісточку лекарскага зелля дзевясіла (урочніч звычайны, дзядоўнік — гэта мясцовыя назвы дзевясіла). Узяў я птушаня і паклаў у гняздо. Іншых не знайшоў. Яшчэ раз праверыў у энцыклапедыі — птушачка называецца шэрая мухалоўка.

Стражнік прыроды
Андрэй Гаўрылюк
Мал. Б. Рудкоўскіна



(Працяг са стар. 9)

Хлопчык перабег шырокі двор бальніцы і спыніўся каля зялёных дзвярэй,ціхенька пакашляў і пачаў стукаць. Дзверы адчыніліся. На парог выйшла Воля ў яркай сукенцы і ў сінім фартушку.

— Добры дзень, Тамба-Тамба, заходзь! — Воля ўважліва прыглядзелася да хлопчыка і спыталася:

— Што здарылася? У цябе непрыемнасці?

— Ты адгадала... Прапаў Міка.

— Можа, яго ўкралі?

— Не, ніхто яго не краў. Ён сам вырваўся ад мяне і ўцёк.

— І што ты думаеш рабіць?

— Яшчэ не ведаю. Але мне здаецца, яго трэба шукаць на рынку.

— Пачакай, я павінна папярэдзіць тату. Лепш зайдзі сам і раскажы яму, — параіла Воля і раптам выпаліла: — Ой, каб ты ведаў, што мы раніцай знайшлі ў вядры для смецця?

— Што, змяю?

— Як ты здагадаўся? — Воліны вочы зрабіліся круглымі-круглымі.

— Яшчэ да вас у гэтым доме жыла доктарка, дык яна часам знаходзіла змяю ў вядры.

— Што ты кажаш, Тамба-Тамба! — здзівілася дзяўчынка. — Да нас трапіла вялікая змяя. Яна скруцілася колцам і заняла ўсё вядро. Мама хацела выкінуць смецце і ўбачыла яе. Спалохалася, паклікала тату, і ён забіў змяю.

— З кім ты размаўляеш у калідоры? Запрашай у хату! — пачула Воля.

— Гэта Тамба-Тамба прыйшоў. У яго непрыемнасць — уцёк сабака. Трэба дапамагчы знайсці. Тата, што рабіць? Тамба-Тамба хоча ехаць на рынак, папытаць у людзей, можа, хто бачыў сабаку, — сказала Воля бацьку.

— Што ж, і я магу з вамі за кампанію, — прамовіў Валерый Васільевіч.

Тамба-Тамба радасна заківаў галавою.

Дарога на рынак Менгале пралягла праз увесь горад.

Працяг будзе



Вакальная група дзяўчат з Ляўкова. Яны ўдзельнічалі ў конкурсе беларускай песні. *Фота Я. Чэрнякевіч.*

Вясёлы куточак

Янка ўжо вучыцца ў другім класе. Але хадзіць у школу яму не хочацца. Аднойчы, калі яго старэйшыя браты пайшлі ў школу, ён застаўся ляжаць у ложку. Потым чытаў цікавую кніжку, бавіўся цацкамі.

Раптам зазваніў тэлефон. Янка бярэ трубку і пазнае голас свайго настаўніка. Настаўнік пытаецца, чаму Янкі сёння няма ў школе. Янка робіцца чырвоны і прабуе падрабляць татаў голас:

— Наш Янка сёння хворы. Таму застаўся дома.

— Вельмі шкада, — кажа настаўнік. — А скажыце, з кім я гавару?

— Гэта... мой тата, — адказвае, зусім заблытаўшыся, Янка.

* * *

У школу прыехаў інспектар. Ён задаў вучням цяжкія пытанні, каб пераканацца, якія ў іх веды.

На другі дзень раніцай інспектар хацеў паехаць у іншую вёску, у суседнюю школу. Сустрэўшы на вуліцы Пецю, ён пытаецца:

— Скажы, хлопчык, як даехаць у суседнюю вёску? Хачу пабываць яшчэ ў іх школе.

Пецця здзіўлена паглядзеў на інспектара і кажа:

— Учора ж вы ў мяне пыталіся пра Афрыку і Паўночны полюс. А самі не ведаеце, дзе знаходзіцца суседняя вёска!

* * *

Прыходзіць у госці цёця і кажа малому Рыгорку:

— Я табе нешта добрае прынесла. Але спачатку хачу ведаць, як выглядае твае школьнае пасведчанне.

— Мілая цёця, калі ты сапраўды хочаш зрабіць мне прыемнасць, дык не задавай такіх пытанняў.

* * *

— Скажы, Юрка, які дзень найкарацейшы? — пытаецца настаўніца.

— Гэта вельмі лёгкае пытанне. Кожны ведае, што гэта нядзеля, бо яна так хутка праляціе...



МОРА БЕЗ БЕРАГОЎ

Адзіным на свеце морам, якое не мае берагоў, з'яўляецца Саргасава мора на Атлантычным акіяне. Яго назва паходзіць ад водарасцяў — саргасаў, якія пакрываюць паверхню гэтага мора. Плошча і форма мора залежыць ад таго, як разрастаюцца водарасці. А гэта ў сваю чаргу залежыць ад ветру і марскіх цячэнняў.

КРАНЫ, ЯКІЯ НЕ ТРЭБА АДКРУЧВАЦЬ

Такія краны вырабляюцца ў ФРГ. Вада пачынае цячы, калі пад кран падстаўляюцца рукі, а перастае ліцца, калі рукі з-пад крану забіраем. Краны такія рэгулююць таксама цеплыню вады, якая ліецца сама на рукі.

ВЕЛІКОДНЫ ВОСТРАЎ

Велікодны востраў знаходзіцца на Ціхім акіяне, належыць да Чылі. Жыве на ім 2 тысячы чалавек. Адкрыты ён быў у 1722 годзе на Вялікдзень і таму мае такую назву.

Цяпер вучоныя сцвердзілі, што востраў вандруе ў напрамку Паўднёвай Амерыкі з хуткасцю 15 см у год. Калі гэты яе курс утрымаецца, востраў спалучыцца з мацерыком праз 25 мільёнаў гадоў.

ВОЗЕРА, У ЯКІМ НЕ ПАТОНЕШ

Возера, у якім можна плаваць не ўмеючы, знаходзіцца ў СССР недалёка ад горада Аранбург. У гэтым возеры вельмі салёная вада, якая не дазволіць чалавеку патануць. Узнікла гэта возера на месцы старой адкрыўкавай капальні солі. Зімой возера не замярзае, а летам вада награваецца на паверхні да 38 градусаў.

20 СТАРТАВЫХ ПАЛОС

У Кеніі (Афрыка) ёсць адзін з найбольшых на свеце нацыянальных паркаў прыроды. Ён займае плошчу 21 тысячу квадратных кіламетраў. Жыве там больш 60 відаў дзікіх жывёлаў, 500 гатункаў птушак. Турысты ездзяць па парку аўтамашынамі па вызначаных дарогах або аглядаюць парк з самалётаў. У парку пракладзены сотні кіламетраў дарог і 20 стартавых палос для самалётаў.

ПОШТА

Пошта існавала на свеце ўжо некалькі тысячагоддзяў да нашай эры ў Кітаі і Японіі. Тады яна служыла ўладзе для рассылкі загадаў.

Пошту такую, якой мы яе бачым сёння, арганізавалі ў Еўропе ў пятнаццатым стагоддзі. Першыя паштовыя скрынкі паявіліся толькі ў 19 стагоддзі. Лісты спачатку запячатваліся, а першыя маркі пачалі наклейваць на канверты толькі ў 1840 годзе.

М. Япішын

ЧЫЙ ЯБЛЫК САЛАДЗЕЙШЫ

Пад восень, калі яблыкі даспелі, выйшла з саду Пецева бабуля і пачала ўсіх частаваць:

— Бярыце, дзеткі, бярыце!

Пецця надкусіў яблык і зморшчыўся:

— У-у-у... кісляціна! — І паклаў яблык побач на лаўку.

— Пецця, спрабуй мой! — запрапанаваў Міша.

Пецця адкусіў раз, другі, трэці, і калі нічога не засталося ад яблыка, сказаў:

—У цябе кіслы...

— А ў мяне? — спытаў Федзя і таксама падаў свой яблык.

Пецця важна спрабаваў і ацаніў:

— У цябе, здаецца, трошкі лепшы.

— Калі ласка, спрабуй і мой! — папрасіў Жэнік.

— У Жэнькі найсаладзейшы! — урэшце пахваліў Пецця чужы яблык.

Тут падышоў да яго лепшы сябар Уладзік, узяў з лаўкі Пецеў яблык, надкусіў і ўсклікнуў:

— Ой, які салодкі!

Пецю нічога не заставалася рабіць, як са здзіўленнем сказаць:

— Гэта ж трэба... даспеў!

Віктар Гардзей

ЖАБІНЫЯ КАНЦЭРТЫ

Надвячоркам гвалт і шум:
Ква-ква-ква! Корч-корч!
Крум-крум!

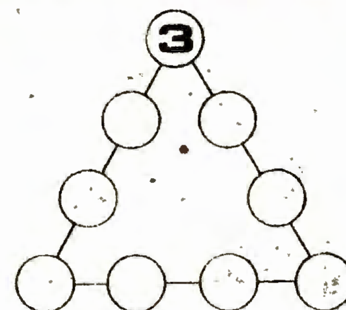
Абураецца трытон:
— Сапсуюць крыкухі
сон!

— Хай пяюць, хоць абы-як, —
Да суседзяў кажа рак.

На канцэрт жа па вадзе
Чарада буслоў ідзе.

Жабы ў рэчку —
шабулдых!
І адразу крык заціх.

АДГАДАНКА



Размясці лічбы ад 1 да 9 у кружочках так, каб сума лікаў кожнага боку трохвугольніка раўнялася 17. Кожная лічба выступае толькі адзін раз, а лічба 3 ужо ўпісана.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 „Зорка".

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 19 VIII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie z kukułką — TDC. 9.30 Kino Teleferii: „Syn strzelca" (6) „Bohater" — serial hist.-przygod. NRD. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Ref. gospodarcza. 10.25 „Piegus" — serial przyg. rum. 11.40 Domator. 16.50 Pr. dnia. 16.55 Za kierownicą. 17.15 Teleexpress. 17.30 W starym kinie „Dorożkarz nr 13" — kom. pol 18.30 „Ylli i Olli" — pr. rozryw. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 DT. 20.00 XXV Międzynarodowy Festiwal Piosenki — Sopot 88. 22.55 DT — Koment.

Sobota 20 VIII — 8.30 Tydzień na działce. 8.40 Piłkarska kadra czeka. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Najmłodszych: „Zamieniona królewna" — film NRD. 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 Magazyn Lotniczy. 11.55 Wędrówki dalekie i bliskie: „Sztuka Namibii". 12.35 Bariery. 13.20 Koncert Życzeń. 13.50 Na krawędzi słowa — 1000-lecie chrztu Rusi. 14.10 Wieś — Żywność — Potrzeby — Dzień FAO. 14.50 Pr. sobotni. 14.55 Antologia Dramatu Powszechnego: M. Sałtykow-Szczedrin „Cienie". 16.55 Los. D. Lotka. 16.45 Tel. Prowincja. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Pod jednym dachem" — serial czeski. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 DT. 20.00 XXV Międzynar. Festiwal Piosenki — Sopot 88. 21.10 Tydzień w polityce. 21.20 Pr. niedzielny. 21.30 XXV Międzynarodowy Festiwal Piosenki — Sopot 88. 23.10 Tel. Przeg. Sportowy. 23.30 DT — Wiąd. 23.35 Anegdoty Teatralne Igora Śmiałowskiego. 23.40 Kino nocne.

Niedziela 21 VIII — 6.50 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne — Przechowywanie owoców. 7.10 — s. IV Zajęcia wakacyjne — Pasza z odpadów w żywieniu zwierząt. 7.30 Pr. dnia. 7.35 Alarm przeciwpożarowy trwa. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleferii: „Wyspa skarbów" (2) film fab. radz. 10.30 DT — Wiad. 10.35 „W królestwie owadów" (4) — film przyrod. 11.05 Siedem anten. 11.35 Kraj za miastem. 12.25 Tel. Koncert Życzeń. 13.10 Pr. dnia. 13.15 Tel. film dok. — „Knapp". 13.50 Powiększenie — fotomagazyn. 14.20 Prezydenci — Franklin Pierce (1853—1857). 14.50 Gdzie są taśmy z tamtych lat — pr. G. Lasoty. 15.20 „W kamiennym kręgu" — serial braz. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.10 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 DT. 20.00 „Komediantka" (3) — film TP. 20.55 Sportowa Niedziela. 21.35 Siedem dni na świecie. 21.55 Tel. music-hall. 22.25 DT — Wiad. 22.30 „W kamiennym kręgu" — serial braz.

Poniedziałek 22 VIII — 17.00 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Tajemnica Enigmy' (8 — ost.) serial TP. 18.10 Cyrk w Poznaniu — pr. rozr. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 DT. 20.00 Teatr TV — Spektakl na bis — A. Cwojdziński „Hipnoza". 21.15 Żniwa '88. 21.25 TV film dok. 21.55 Wokół wielkiej sceny. Mag. operowy Piotra Nędzyńskiego. 22.40 DT — Kom. 23.05 Piosenka na dobranoc.

Wtorek 23 VIII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie: Krąg — magazyn harcerzy. 9.25 Kino Teleferii: „Samochodzik i templariusze", „Podziemny labirynt" — serial przyg. TP. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Ref. gosp. 10.25 „Złote obrączki" — (4) serial hiszp. 16.45 Pr. dnia. 16.50 Tel. Inf. Wyd. 17.10 Lex — zapowiedź programu o adopcji. 17.15 Teleexpress. 17.30 Popołudnie z X muzą. 18.20 Flesz — mag. muzyczny. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lex — Dziecięce losy — mag. społeczno-prawny. 19.30 DT. 20.00 „Złote obrączki" (4) — serial hiszp. 20.55 Konferencja Prasowa Rzecznika Rządu. 21.20 Zawsze po 21-szej — mag. reporterów. 22.05 Spory — pr. publ. 22.40 DT — Kom. 23.05 Piosenka na dobranoc.

Środa 24 VIII — 8.50 Domator — Encyklopedia tatrzańska: Przechadzki po mieście — ośrodki sportowe. 9.00 Teleferie najmłodszych: „Tato, już lato". 9.30 Kino teleferii: „Szagma albo zaginione światy" (25). 10.00 DT — Wiad. 10.10 „Zakaz wjazdu" — film TP. 16.45 Pr. dnia. 16.50 Radar — wojsk. magazyn film. 17.05 Los. Ex. i Super Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Ginąca przyroda" (9): „Smak czystej wody" — serial przyr. węg. 18.00 Tel. film dok.: „Mała Polska w Michogan". 18.40 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Gra o milion. 19.30 DT. 20.00 „Tajwańska banasta" — film jug. 21.35 Żniwa '88. 21.50 Klub międzynarodowy. 22.25 Sztuka sprawiedliwości. 22.40 DT — Kom. 23.05 Piosenka na dobranoc.

Czwartek 25 VIII — 8.45 Domator — Encyklopedia Tatrzańska: „Tatrzański Dwór". 8.55 Kino Teleferii: „Bajka o gwiezdnym chłopcu" (2) film radz. 10.00 DT — Wiad. 10.10 Sprawy majora Zemana — serial CSRS (8). 16.50 „Kompleksowa techn. upr. pszenicy" — roln. film oświat. 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 Śladami pieriestrojki — Uczymy się demokracji. 18.25 Poligon — wojsk. magazyn publ. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz — tyg. gosp. 19.30 DT. 20.00 Sprawy majora Zemana (8) — serial krym. CSRS. 21.30 Pegaz. 22.25 Czym żyje świat. 22.40 DT — Komentarze. 23.05 Piosenka na dobranoc.

КІНО

Bielsk Podl. Łuk Erosa — pol. 22—26. Wetherby — ang. 27—28.

Czeremcha Cotton Club — USA 24. Pół żartem, pół serio — USA 27—28.

Hajnówka Star 80 — USA 24—26. Kopalnia króla Salomona — USA 27—28.

Michałowo Pokuta — radz. 23—25. Greystoke: Legenda Tarzana, władcy małp — ang. 26—28.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**21**	**8**	**Францішка, Іаанны**	**Емяльяна, Грыгорыя**	4.29-18.48	14.51-21.28
панядзелак	22	9	Цэзара, Зыгфрыда	Юльяна, Дзімітрыя	4.31-18.46	16.03-22.19
аўторак	23	10	Апалінара, Філіпа	Лаўрэнція, Рамана	4.32-18.44	16.59-23.30
серада	24	11	Ежага, Бартламея	Фёдара, Сасанны	4.34-18.41	17.39- —
чацвер	25	12	Людвіка, Луізы	Фоція, Аляксандра	4.36-18.39	18.06- 1.02
пятніца	26	13	Марыі, Зефірыны	Ірынея, Максіма	4.37-18.37	18.26- 2.35
субота	27	14	Юзафа, Монікі	Феадосія, Міхея	4.39-18.32	18.40- 4.12



З НАГОДЫ ІМЯНІН

ІААННЕ ЖАРКОЎСКАЙ

ЗДАРОЎЯ, ШЧАСЦЯ, ПОСПЕХАЎ У НАВУЦЫ І МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ ЖАДАЮЦЬ БАЦЬКІ, СЯСТРА І СЛАВІК

АДЗІН ДЗЕНЬ НА РЭЙДЗЕ

У суботу, 2 ліпеня г.г. паехаў я разам з інж. Барыславам Рудкоўскім у Аўгустова, што каля Бельска, прывітаць удзельнікаў вучнёўскага рэйду „Лета '88". Маладыя турысты-пешаходы ішлі са Студзіводаў у Гацькі і ў гэты дзень павінны былі быць у Аўгустове. Ехалі мы на роварах у летні спякотны дзень. Не сустрэўшы іх у Аўгустове, накіраваліся мы ў напрамку Шасталоў.

На шырокай дарозе ўехалі мы ў лес і там спаткалі хлопцаў і дзяўчат з рукзакамі на плячах. Вандравала 24 асобы, а сярод іх Ян Мордань і члены тэатральнай групы „Парнас". Пад акампанемент гітары Дарка Фіёніка прыгожа спявалі яны беларускія песні.

У Аўгустове ўдзельнікі рэйду затрымаліся ў прыхадскім доме, дзе шчыра, па-беларуску прывітаў іх мясцовы святар а. Яўген Хадакоўскі і запрасіў на абед. Потым у садку сябры з „Парнаса" дэкламавалі вершы паэтаў-„белавежцаў", усе разам спявалі родныя песні, а а. Хадакоўскі расказаў гісторыю праваслаўнай царквы.

Свае вершы чытала таксама Оля Анацік, якая піша на мясцовай гаворцы. Яе вершы яшчэ нідзе не друкаваліся. Трэба, каб яна даслала некалькі вершаў у „Ніву", тады можа ў „Парнасіку" надрукуюць.

Падзякаваўшы святчэнніку за гасціну, моладзь адправілася ў далейшае падарожжа.

А мы з інж. Б. Рудкоўскім затрымаліся крыху даўжэй і нас захапіла навальніца. Вецер паламаў дрэвы, парваў электраправады, праліўны дождж выламаў збожжа. Пад вечар, калі сціхла бура, адправіліся мы ў Бельск.

Па дарозе зайшлі на пошту, дзе начальнікам ужо 11 год працуе Мікалай Крупіцкі. Запытаў я маладога лістаносца Юрку Малішэўскага (працуе ўсяго год) пра падпіску „Нівы". Аж сорамна прызнацца, што на такую вялікую вёску ўсяго чатырох падпісчыкаў. Гэта: Барыс Манаховіч, Яўген Аніська, Аляксандр Кардзюкевіч і а. Яўген Хадакоўскі.

Андрэй Гаўрылюк

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас: Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:
у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Гісторыя і сённяшні дзень беларускага хору ў Беластоку ● Знаёмства М. Шаховіча з Беларуссю ● А. Барскі на небаскробе ● В. Рудчык шукае месца спачынку савецкіх салдат-чыгуначнікаў ● Вада гэта жыццё ● Патрэбныя і непатрэбныя рэкорды ● Адгалоскі ● Беларусікі ● Чаму ядловец не дрэва, а канюкі — не людзі? ● Парады ● „Зорка" ● Старонка гумару ● Песня „Дзве сцяжынкі".

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ала Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
— instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
— osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
— osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".

3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież

Zam. 1480/88 r. Nakład 3.300 egz. E-7.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ЦЯЧЭ ВАДА Ў ЯРОК

БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

Памерна, з цеплынёй

Цячэ ва-да ў я-рок, ця-чэ ва-да ў я-рок, кла-да-чку за-ня-сло, кла-да-чка то-нень-ка, ва-да ха-ло-дзень-ка, а я ма-ло-дзень-ка. Кла-да-чка то-нень-ка ва-да ха-ло-дзень-ка, а я ма-ло-дзе-нь-ка.

Цячэ вада ў ярок,
Цячэ вада ў ярок,
Кладачку занясла.

Кладачка тоненька, }
Вада халодненька, } 2 р
А я малодзенька.

Вочы мае чарны,
Вочы мае чарны,
Чаго вы косіце!

Бо яго тут няма, }
Бо яго тут няма, } 2 р.
Каго вы любіце.

Іванка не прыйшоў,

Іванка не прыйшоў,
Я да яго пайду.

Вадзіцы з крыніцы }
Вадзіцы з крыніцы } 2 р
Я яму аднясу.

Вады піць не буду,
Вады піць не буду,
Вадзіца чараўна.

Люблю Марусю я, }
Люблю Марусю я, } 2 р.
Маруся суджана.

Паўтараецца першы куплет.

Суддзя: — А дзе вы мелі схаваныя грошы, якія ў вас украў гэты чалавек, тады ноччу ў цягніку?

Жанчына: — А вось тут, мілыя мае, за панчохаю...

Суддзя: — І вы не чулі, як ён вам калі нагі шнырыў?

Жанчына: — Чула, мілыя мае, чаму ж не чула, але я думала, што гэта ён у... добрых намерах...

НІЎКА

— Апошні раз пытаю: бярэш унука? Ці я яго аддам у Дом дзіцяці!

НЕ ЎСЮДЫ РАСЦЕ

— Праўда, што ты расцеш толькі дома? — пытае сын у бацькі.

— Чаму ты так думаеш?

— Мама казала цёці, што на рабоце не расцеш.

*

Муж: — Я не хачу, каб ты каротка стрыглася!

Жонка: — Ах, вось як? А ты пытаў маёй згоды, калі станавіўся лысым.

— Смялей, прафесар я дрэсіраваны...

Быў з самім сабой на „Вы“ — шанаваў асабісты аўтарытэт.

Мікола Зянькові́ч

ВЫХАДНЫ ДЗЕНЬ

Я скончыў есці і выцер рот рукавом.

— Мілы, не трэба так, — ласкава папрасіла яна. — Вазьмі, калі ласка, сурвэтку...

— Якая розніца? — ускіпеў я. — Сурвэтка, сурвэтка... Вечна чапляешся.

— Што ты, міленькі... Я ж з такой любасцю іх прасавала. Чысцюткія, свежыя, накрухмаленыя.

Я сядзеў нахмураны.

— Ідзі, мілы, паляжы на канапе. А я посуд памыю. Ой, прабач, зусім забылася: зараз збегаю газетку прынясу.

Калі яна прынесла „Футбол-хоккей“, я ляжаў на зручнай канапе і глядзеў у столь.

— Мо тэлевізар уключыць?

— Не трэба, — буркнуў я. — Так паляжу.

— Паляжы, паляжы, родненькі, — згадзілася яна. — А я хуценька ў кухні прыбяру.

Я ляжаў і слухаў, як цурчэла вада з крана і ледзь чутна дзынкаў посуд.

— Ты паляжы, паляжы, мілы — скрозь дрымоту пачуўся яе голас. — Я хутка вярнуся. Толькі ў пральню скокну — бялізну здам. Не паспела ўчора. Уборку ў кватэры рабіла, — вінавата дадала яна.

Я перавярнуўся на другі бок.

— Прачнуўся? А я табе сюрпрыз падрыхтавала. Гэта вось піва, а гэта... Ведаеш, што? Ішла ў пральню, па дарозе заскочыла ў гастраном. А там воблу даюць. Пастаяла, ну і піва за адно прыхапіла. Пі, мілы. Ой, чым гэта ў нас пахне? Не інакш, вячэра падгарэла...

Піва было цёплае. Я сказаў, каб яна паставіла яго ў халадзільнік.

Яна ўключыла тэлевізар. Перадавалі хакей. Я пераехаў з канапы ў мяккае крэсла. Мне было добра.

Час ад часу яна падыходзіла да мяне. Я слухаў няўважліва: мяне цалкам займаў тэлевізар. Здаецца, яна гаварыла, што вячэру згатавала, булён на заўтра для дзяцей зварыла, штаны і кашулю мне адпрасавала.

Хакей скончыўся. Я зірнуў у праграму: нічога цікавага. Выключыў тэлевізар. Пазяхнуў. Рабіць не было чаго

Я зноў лёг на канап...

— Чым жа дапамагчы табе, мілы?

Яна была ў роспачы. Кінула сваё шыццё і глядзела на мяне вялікімі вачыма.

— Успомніла! — раптам узарвалася яна. — Я ж прынесла нешта табе з работы. Гэта ж трэба — забылася!

Праз хвіліну перада мной ляжаў тоўсты том у стракатай вокладцы.

— Сучасны замежны дэтэктыў! — усклікнуў я.

— Чытай, мілы, — сказала яна. — Чытай. А я буду дашываць сукенку.

Мне было добра.

Калі я адклаў кнігу, каб глынуць піва, яна перасела на канапу.

— У панядзелак бацькоўскі сход. Папрашуся на рабоце, каб адпусцілі раней. Дарэчы, нешта краны пачалі прапускаць ваду. Трэба слесара выклікаць. Мо ты забяжыш у домакіраўніцтва?

— Зноў я! Колькі разоў гаварыў: няма ў мяне часу! Заўтра я... я...

Ліхаманкава думаю, якую ж прычыну прыдумаць.

Яна падказала:

— Скажы, што заўтра пасля работы ў цябе вучоба.

Я зірнуў на яе са здзіўленнем.

Яна, як ні ў чым не бывала, працягвала:

— Тата заўжды на вучобу спасылаецца. Або на нараду. Спадзяюся, у аўторак ты не заняты?

— У аўторак? — задумаўся я. — А што трэба зрабіць у аўторак?

— Як што? Схадзіць у гаспадарчы магазін, купіць фарбы. Ты зірні толькі на наш балкон! Даўно прывесці трэба ў парадак.

— Не, у аўторак не магу, — рашуча сказаў я. — У аўторак у мяне... у мяне...

— Скажы, што ў аўторак дамовіўся ісці на футбол.

Я не паспеў нічога сказаць, бо ў дзверы пазванілі.

— Не інакш, Каровін, — прамовіла яна. — І, як заўсёды, за табою. Казла ў двары забіваць.

На парозе сталі мама і тата Яны вярнуліся з гасцей.

— Ну, як вы тут без нас?

— Добра, мамачка. Мы з Вадзікам цікавую гульню прыдумалі. Пра выхадны дзень, — і мая сямігадовая сястрычка радасна рассмяялася.

КАСТУСЁВА ЛЯКАРСТВА

— Чаго стогнеш, Мікалай?

— Жывот баліць. Мусіць рыба прыпсутая была ў смажальні.

— Дык не ведаеш што рабіць? Водкі трэба выпіць і як рукою адыме, — пераконваў Кастусь. І пераканаў. Мікалай хутка прынёс паўлітроўкі чыстай.

— Водка, браток, на ўсе нястраўнасці, на ўсе атручанні — першае лякарства, — тлумачыў, — і пачаў наліваць не ў чарку, а ў шклянку. Выпілі раз і другі. Кастусь разгаварыўся, а Мікалай стаў моршчыцца, вэкаць, кінуў усё і пабег дамоў. Сустрэў яго сабачка і падскакваў перад ім. Мікалай не ласкаў яго, а адганяў ад сябе, бо ў жываце ў яго пераварочвалася. Пачало яго рваць так, што ён запаскудзіў паднаворак і сабачку.

Калі ўваходзіў у свой пакой, усунуўся касматы Пупсік і адразу скочыў на ложак і падушку гаспадыні, моцна брудзячы пасцель.

А што дзеялася далей, дык няхай Бог крые, не расказаць. Назаўтра Мікалай шукаў новай кватэры, наракаючы на Кастусёва лякарства.

(мх)

МІЖ НАМІ

Мы марнуем час, але ён таксама не застаецца ў даўгу.